

Marja Tilus

**PÄÄTTÄJIEN SUHTAUTUMINEN LIIKUNTATOIMIEN YHDISTÄMISTÄ
KOHTAAN TORNIOSSA JA HAAPARANNASSA**

Opinnäytetyö
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Liikunta ja vapaa-aika
Syksy 2009

**Kajaanin
ammattikorkeakoulu**

OPINNÄYTETYÖ TIIVISTELMÄ

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	Koulutusohjelma Liikunta ja vapaa-aika
Tekijä(t) Marja Tilus	
Työn nimi Päättäjien suhtautuminen liikuntatoimien yhdistämistä kohtaan Torniossa ja Haaparannassa	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot Yrittäjyys ja liikuntamatkailu	Ohjaaja(t) Aleksi Nyström Toimeksiantaja Tornion Vapaa-aikakeskus/ liikuntatoimi Tapio Miettunen
Aika Syksy 2009	Sivumäärä ja liitteet 46+3
Tämä opinnäytetyö sai alkunsa Torniossa, kun olin hallinnon harjoittelussa kaupungin liikuntatoimessa kesällä 2008. Siellä haluttiin nostaa käsiteltäväksi ajatus Tornion ja Haaparannan liikuntatoimien yhdistämisestä. Opinnäytetyö on työelämälähtöinen ja toimeksiantajana on Tornion kaupungin vapaa-aikakeskus. Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata Tornion ja Haaparannan päättäjien ajatuksia, asenteita ja suhtautumista kaupunkien liikuntatoimien yhdistämistä kohtaan. Opinnäytetyön tutkimustehtävä on: Miten Tornion ja Haaparannan kaupunkien päättäjät suhtautuvat ajatukseen kaupunkien liikuntatoimien yhdistämisestä? Tavoitteena on vastata tähän tutkimustehtävään ja tuottaa tietoa raportin muodossa työelämän käyttöön. Samalla selvitän myös yhdistymisen esteitä ja mahdollisuuksia sekä yhdistymisen taloudellisia, toiminnallisia ja käyttäjiin ja henkilöstöön kohdistuvia vaikutuksia. Työssä hahmotellaan myös yhteistä toimivaa organisaatiota. Tehty tutkimus oli luonteeltaan laadullinen, kuvaileva tapaustutkimus ja se suoritettiin haastattelemalla seitsemää Tornion ja Haaparannan kaupunkien päättävissä asemassa (hallituksessa, valtuustossa tai lautakunnassa) olevaa henkilöä joulukuun 2008 ja helmikuun 2009 välisenä aikana. Tutkimusta varten tehdyt haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin jälkikäteen. Saadut tulokset käsiteltiin laadulliselle tutkimukselle tyypillistä analysointimenetelmää sisällönanalyysiä käyttäen. Tekstiin tuotiin vastaajien suoria lainauksia luotettavuuden lisäämiseksi ja omien jloh-päätösten tueksi. Opinnäytetyön teoriaosa luo viitekehyksen tutkimukselle. Teoriaosa käsittelee yhteistyötä ja kansainvälistä yhteistyötä yleisellä tasolla ja tarkemmin Tornion ja Haaparannan välisiä erilaisia yhteistyön muotoja sekä rajakaupunkien yhteistä historiaa. Teoriaosa esittelee myös molempien kaupunkien liikuntatoimen rakenteen ja toimintaperiaatteen. Tutkimuksen toteuttamiseen liittyvät valinnat on perusteltu kirjallisuuden avulla. Tutkimuksessa kävi ilmi, että alueen päättäjät suhtautuvat positiivisesti liikuntatoimien yhdistämiseen. Yhdistymistä edistävät ennen kaikkea aiemmat onnistuneet kokemukset yhteistyöstä. Esteiksi päättäjät nostavat lainsäädännölliset ja hallinnolliset vaikeudet. Taloudelliset ja toiminnalliset vaikutukset keskittyvät rahallisiin säästöihin ja laadun parantumiseen. Henkilöstöön kohdistuvat vaikutukset jäävät epäselviksi ja ristiriitaisiksi, kun taas käyttäjiin kohdistuvat vaikutukset nähdään ainoastaan positiivisina. Liikuntatoimien yhteisen toimivan organisaation hahmotteleminen osoittautui päättäjille liian vaikeaksi tehtäväksi tässä vaiheessa.	
Kieli	Suomi
Asiasanat	Kansainvälinen yhteistyö, liikuntatoimi, Tornio, Haaparanta, päättäjät
Säilytyspaikka	☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun Theseus-tietokanta ☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Health and Sports	Degree Programme Sport and Leisure Management
Author(s) Marja Tilus	
Title Decision-Makers' Attitudes towards Merging the Municipal Physical Exercise Services of Tornio and Haaparanta	
Optional Professional Studies Entrepreneurship and Tourism	Instructor(s) Aleksi Nyström
	Commissioned by City of Tornio/ Municipal Physical Exercise Services Tapio Miettunen
Date Autumm 2009	Total Number of Pages and Appendices 46+3
This thesis was started in summer 2008 while I was completing my administration placement in Tornio. The municipal physical exercise services of Tornio wanted to bring under discussion the idea of merging the physical exercise services with those of Haaparanta. The thesis is strongly based on the need of working life and is commissioned by the city of Tornio. The purpose of thesis was to describe the thoughts, attitudes and reactions of decision-makers in Tornio and Haaparanta towards the merge of the municipal physical exercise services. The research task was to find out how decisionmakers in Tornio and Haaparanta felt about the idea that their physical exercise services would be merged. The aim was to answer this question and produce a report with information for the use of the working life. Also the obstacles for and possibilities in the merge and the financial and functional impacts involving users and staff were to be explored. This thesis also introduces a model for the joint operational organization. This qualitative, descriptive case study was conducted through interviews. Seven decision-makers working in the city government, city council or city board in Tornio and Haaparanta were interviewed between December 2008 and February 2009. The interviews were recorded and transcribed afterwards, and the results were analyzed with qualitative content analysis which is typical for qualitative research. To make this thesis more reliable and to back up my personal conclusions, direct citations were included. The theoretical part of the thesis provides a foundation for the survey discussing international co-operation generally and also different forms of co-operation between the border cities Tornio and Haaparanta and their past shared history. It also includes information about the structure and operational principles of physical exercise services in both the cities. Choices made within this study were justified with help of literature. The results showed that there was a positive attitude in the area towards merging the physical exercise services. Previous successful experiences of co-operation supported it. According to the decision-makers, the biggest obstacles were legislative and administrative. Financial and operational impacts concentrated on savings and improvement of quality. Impacts involving personnel were unclear and conflicting while impacts involving users were experienced in a positive way. It was too difficult for the decision-makers to introduce a joint operational organization at this stage.	
Language of Thesis	Finnish
Keywords	International co-operation, municipal physical exercise services, Tornio, Haaparanta, decision-maker
Deposited at	☒ Theseus Database at Kajaani University of Applied Sciences ☒ Library of Kajaani University of Applied Sciences

ALKUSANAT

Haluan kiittää Tornion kaupungin liikuntatoimen ja vapaa-aikakeskuksen johtajaa Tapio Miettusta ja opinnäytetyöni ohjaajaa Aleksi Nyströmiä suuresta avusta, kärsivällisyydestä ja erinomaisesta ohjauksesta työn tekemisen eri vaiheissa. Olen myös erityisen kiitollinen miehelleni Jussi Tilukselle ja muille läheisilleni, jotka antoivat henkistä tukea ja uskoa työni valmistumiseen vaikeina hetkinä.

Opinnäytetyötä varten koottu työryhmä ansaitsee myös ison kiitoksen materiaalin hankkimisessa, kysymyksiin vastaamisessa, työskentelytilojen tarjoamisessa ja kääntämistyön avustamisessa.

Toivon, että tekemäni työ osoittautuu hyödylliseksi Tornion ja Haaparannan kaupungeille, liikuntapuolen yhteistyötä kartoitettaessa ja suunniteltaessa tulevaisuudessa.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TORNION JA HAAPARANNAN VÄLINEN YHTEISTYÖ	3
2.1 Kansainvälinen yhteistyö	5
2.2 Lainsäädännön rooli yhteistyön lisäämisessä	7
2.3 Provincia Bothniensis	9
2.4 Esimerkkejä käytännön yhteistyöstä	11
3 LIIKUNTATOIMIEN RAKENNE	15
3.1 Kuntahallinto ja organisaatio Torniossa ja Haaparannassa	15
3.2 Tornion liikuntatoimi	18
3.3 Haaparannan liikuntatoimi	19
4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ, TAVOITE JA TARKOITUS	21
5 TOTEUTUS	22
5.1 Tutkimusstrategia	22
5.2 Tiedonantajien valinta	23
5.3 Aineiston hankinta	23
5.4 Aineiston käsittely ja analysointi	24
6 TULOKSET	27
6.1 Suhtautuminen liikuntatoimien yhdistämistä kohtaan	27
6.2 Liikuntatoimien yhdistymistä estävät tekijät	29
6.3 Liikuntatoimien yhdistymistä edistävät tekijät	30
6.4 Yhdistymisen taloudelliset vaikutukset	31
6.5 Yhdistymisen toiminnalliset vaikutukset	32
6.6 Yhdistymisen vaikutukset henkilöstöön	33
6.7 Yhdistymisen vaikutukset käyttäjiin	36
6.8 Liikuntatoimien yhteinen toimiva organisaatio	36
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	38
8 POHDINTA	40

LÄHTEET

44

LIITTEET

1 JOHDANTO

Moni pohjoissuomalainen hurrasi sinä päivänä kun Ikea avasi ovensa Haaparannassa 2008. Enää ei tarvinnut matkata Vantaalle asti saadakseen kotiinsa edullista ruotsalaista designiä. Rajanaapurit Suomen Tornio ja Ruotsin Haaparanta ovat monellakin tavalla erityisen merkittävä ja poikkeuksellinen alue. Kaupunkien keskustat ovat sulautuneet yhdeksi vilkkaaksi liikekeskukseksi. Alueella voi aistia vahvan kansainvälisen tunnelman.

Ensisysäys tämän opinnäytetyön tekemiselle tuli Tornion kaupungin liikuntatoimelta, jossa olin hallinnon harjoittelussa kesällä 2008. Siellä haluttiin nostaa uudelleen käsiteltäväksi jo kerran haudattu ajatus kaupunkien yhteistyön laajentamisesta koskemaan koko liikuntatoimea. Yhteistyö liikuntapuolella perustuu tällä hetkellä lähinnä torniolaisten ja haaparantalaisien urheiluseurojen pienimuotoiseen yhteistyöhön. Opinnäytetyö on selkeästi työelämälähtöinen. Tornion liikuntatoimessa halutaan saada selvyttä siihen, ollaanko molemmissa rajakaupungeissa valmiita yrittämään vielä kerran liikuntatoimien yhdistämistä, kaikista koetuista esteistä huolimatta vai onko tullut aika sanoa lopulliset hyvästit haaveelle. Toivon työni tuovan ajankohtaista ja tarpeellista tietoa työelämän puolelle ja olevan hyödyksi tulevaa yhteistyötä suunniteltaessa.

Kaupunkien välinen yhteistyö toimii eri hallintokuntien alueella. Tornion ja Haaparannan kaupungit järjestävät yhdessä tapahtumia, omistavat yhteisen jätevesipuhdistamon ja euroluokion sekä käyttävät liikuntapaikkoja rajan yli. Valtakunnan rajan erottamien kaupunkien tiivistä yhteistyötä konkreettisella tasolla ja näin laajana voidaan pitää ainutlaatuisena piirteenä koko Euroopassa. (Provincia Bothniensis.) Torniolla ja Haaparannalla on pitkä yhteinen historia. Kaikesta tehdystä yhteistyöstä huolimatta uusia mahdollisuuksia näiden kaupunkien välisen yhteistyön tiivistämiselle löytyy edelleen.

Aikaisemmin on tutkittu pitkään mahdollisuutta syventää kaupunkien yhteistyötä kuntaliitoksen kautta, mutta se tuntuu pysähtyneen kerta toisensa jälkeen lainsäädännöllisiin esteisiin. Aiemmat tutkimukset (Kärki 1977, Väyrynen 1986) tukevat pääasiallisesti positiivista asennoitumista näiden kahden rajakaupungin yhteistyötä kohtaan, vaikka toisaalta tutkimukset tuovat esille myös useita yhteistyön esteitä ja yhteistyötä hankaloittavia tekijöitä. Opinnäytetyössä on mielenkiintoista peilata nykypäivän tilannetta menneeseen nimenomaan siltä kan-

nalta, onko rajaesteitä saatu poistettua vai ovatko ne vain muuttaneet muotoaan vuosien saatossa.

Tutkimustehtävänä tässä opinnäytetyössä on selvittää, miten Tornion ja Haaparannan kaupunkien päättäjät suhtautuvat ajatukseen kaupunkien liikuntatoimien yhdistämisestä. Päättäjillä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa valtuusto-, hallitus- tai lautakuntatason päättäjiä. Heidän haastattelemisensa on perusteltua, koska juuri poliittinen byrokrania määrää usein sen, etenevätkö erilaiset suunnitelmat toteuttamisvaiheeseen asti.

Opinnäytetyöni tavoitteena on kuvata Tornion ja Haaparannan kaupunkien päättäjien ajatuksia, asenteita ja yleistä suhtautumista kaupunkien liikuntatoimien yhdistämistä kohtaan. Opinnäytetyön tuottama materiaali perustuu täysin päättäjien henkilökohtaisiin näkemyksiin ja mielipiteisiin. Opinnäytetyössä paneudun kartoittamaan päättäjien esille tuomia mahdollisia esteitä ja yhdistymistä edistäviä tekijöitä. Tutkin myös yhdistymisen aiheuttamia, päättäjien noteeraamia taloudellisia ja toiminnallisia sekä käyttäjiin ja henkilöstöön kohdistuvia vaikutuksia. Pyrin hahmottelemaan tutkimuksessa myös päättäjien näkökulmasta toimivaa kaupunkien liikuntatoimien yhteistä organisaatiota. Tarkoitukseni on löytää vastaus tutkimustehtävääni, koota opinnäytetyön tulokset yhteen ja tuottaa tietoa raportin muodossa Tornion ja Haaparannan kaupunkien liikuntatoimien yhdistämiseen liittyen. Kerätty tieto on luonnollisesti tilaajan lisäksi myös kaikkien muidenkin alueen yhteistyötahojen käytettävissä.

Valitsemani aihe ei ole aivan helpoimmasta päästä, mutta uskon sen koituvan hyödykseni tulevaisuudessa. Uskon haasteelliseen aiheeseen tarttumisen tukevan omaa ammatillista kehitystäni erinomaisesti. Syvennyn opinnäytetyössäni itselleni uuteen aihepiiriin, joka kehittää erityisesti liikuntahallinnollista osaamistani ja parantaa mahdollisuuksiani tulevaisuudessa työllistyä myös liikuntapuolen hallinnolliselle sektorille. Opinnäytetyö kehittää omaa osaamistani ja vahvistaa kehittymistäni monipuoliseksi liikunta-alan työntekijäksi.

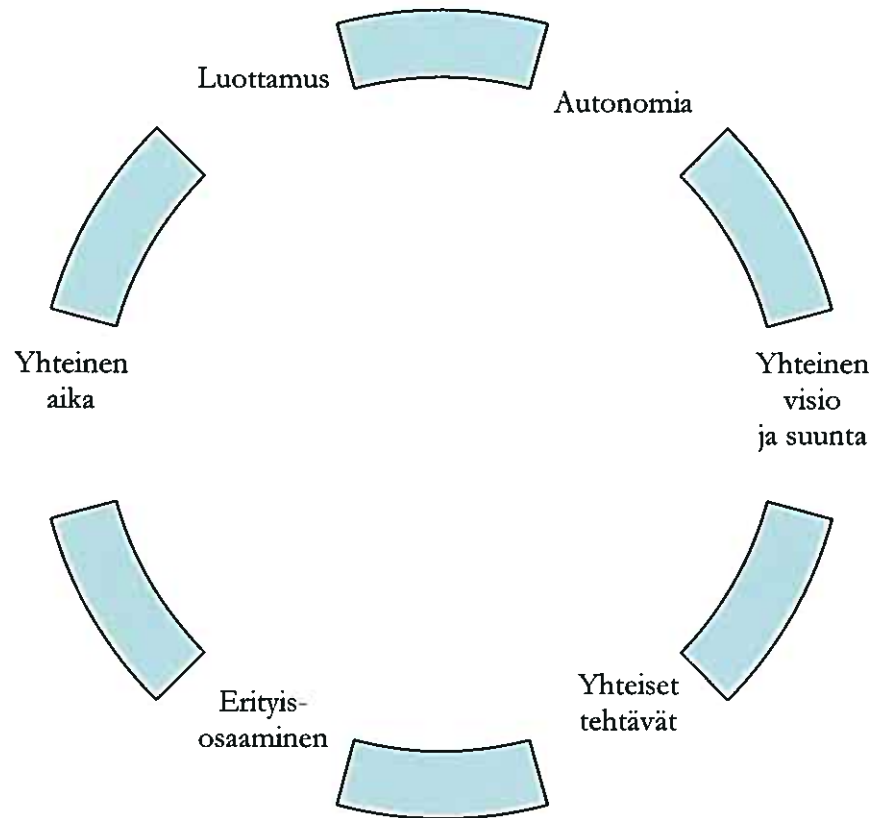
2 TORNION JA HAAPARANNAN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Yhteistyö voidaan määritellä monella tavalla, vaikka useimmalle meistä yhteistyö on jo niin tuttu termi, että ymmärrämme sen suurin piirtein samalla tavalla joka paikassa. Yksinkertaisimmillaan yhteistyö on jotain, jota tehdään yhdessä. Kun aletaan miettiä asiaa tarkemmin, voidaan löytää vielä joitain muitakin yhteistyöhön olennaisesti sisältyviä asioita. Yhteistyötä määriteltäessä voidaan korostaa sitä, että yhteistyö ei ole yhteistyötä ennen kuin se on omasta halusta lähtöisin olevaa, jonkun yhteisen asian tekemistä, josta on hyötyä molemmille osapuolille (Purokuru 2006). Yhteistyö voidaan määritellä myös ihmisten keskinäiseksi tavoitteelliseksi ja yhteisesti sovittuihin aikaansaannoksiin tähtääväksi toiminnaksi (Keinänen 2006).

Yhteistyötä voidaan toteuttaa monella eri tasolla ja monien eri osapuolten välillä. Yhteistyö voi olla sisäistä esimerkiksi työyhteisön, koululuokan tai yksittäisen kunnan tai valtion sisällä tapahtuvaa yhteen hiiheen puhaltamista. Yhteistyö voi olla myös ulkoista, esimerkiksi kahden tai useamman kunnan, organisaation tai valtion välistä. Kun kyseessä on kahden tai useamman eri valtion välinen yhteistyö, kutsutaan sitä kansainväliseksi yhteistyöksi.

Nykyään puhutaan yhteistyön ohella ja sen lisänä verkostoitumisesta ja sen merkityksestä. Verkostoituminen nähdään välttämättömänä esimerkiksi kunnissa ja yrityksissä globaalissa ja jatkuvasti kansainvälistyvässä kilpailutilanteessa selviämiseksi. Lyytisen (2009) mukaan verkostosuhde voidaan luokitella yhteistyösuhteeksi, joka tuottaa synergiaetuja ja jolle on tyypillistä osapuolten vastavuoroisuus, keskinäinen riippuvuus sekä löyhä keskinäinen sidonnaisuus ja voimasuhteet. Näkisin tämän määritelmän korostavan yhteistyön avulla saavutettavia hyötyjä ja molempien osapuolten tasapuolista panostamista yhteistyöhön keskinäisen valtakäytännön jäädessä taustalle. Lähtökohtana Lyytisen (2009) määritelmän mukaan on se, että osapuolet tarvitsevat toisiaan ja myös se, ettei keskinäisiä voimasuhteita tarvitse määrittää kovinkaan tarkasti verkostosuhteessa.

Mitä sitten vaatii onnistunut yhteistyö? Ja millä keinoilla päästään molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun tai tulokseen? Purokuru (2006) tuo esille onnistuneen yhteistoiminnan vaatimukset ja edellytykset kokoavasti seuraavan sivun kuvassa (kuva 1). Hän muistuttaa siitä, ettei yhteistyö ole itsestäänselvyys eikä se voi toimia, jos joku kuvassa esitetyistä edellytyksistä puuttuu täysin.

Kuva 1. Yhteistoiminnan edellytykset (Muokattu Purokuru 2006).

Ajateltaessa Tornio-Haaparannan tilannetta yllä olevaa kuviota peilaten voidaan todeta, että monet edellytykset ovat alueella kunnossa. Pitkä yhteinen historia on varmasti lisännyt keskinäistä luottamusta ja vuosien saatossa yhä vain lisääntyneet yhteiset tehtävät ja yhteistyölle uhrattu aika ovat kypsyttäneet yhteistyötä katsomaan samaan suuntaan entistä paremmin. Kaupungit ovat luoneet jo vuonna 2008 pohjan uudelle aina vuoteen 2020 kantavalle visiolle, jonka yhtenä suurena tavoitteena on Barentsin alueen kansainvälisen keskuksen asema (Kenttä 2008, 5). Hyödynnettäessä molempien puolten osaamista ja keskittymällä omiin erinomaisuuksiin saadaan alueelle myös eri alojen erityisosaamista. Näkemykseni mukaan

kumpikaan osapuolista ei ole millään tavalla alistamassa tai hallinnoimassa toista puolta, vaan yhteistyössä painotetaan itsenäistä ja autonomista otetta rajan molemmin puolin.

2.1 Kansainvälinen yhteistyö

Yhteen kasvaneet Torniojokilaakson naapurikaupungit, Haaparanta ja Tornio, tunnetaan yhteisellä nimellä Eurocity. Tornion kaupunki sijaitsee Lounais-Lapissa ja siellä oli vuoden 2008 lopussa 22 487 asukasta (Tornion kaupunki 2009). Haaparanta sijaitsee Pohjois-Ruotsissa, Norrbottenin läänissä, Lapissa, aivan Tornion vieressä. Haaparannan kaupunki on väkimäärältään likimain noin puolet Tornion vastaavasta luvusta. Haaparannassa oli vuoden 2008 lopussa 10 173 asukasta. (Haaparannan kaupunki 2009.) Tornion ja Haaparannan kaupunkien yhteistyö on läheisestä sijainnista ja pitkistä perinteistä huolimatta kansainvälistä, koska se on kahden kaupungin lisäksi myös kahden valtion välistä. Näin ollen siihen pätee omat erityiset säännökset verrattuna esimerkiksi kahden suomalaisen kaupungin väliseen yhteistyöhön.

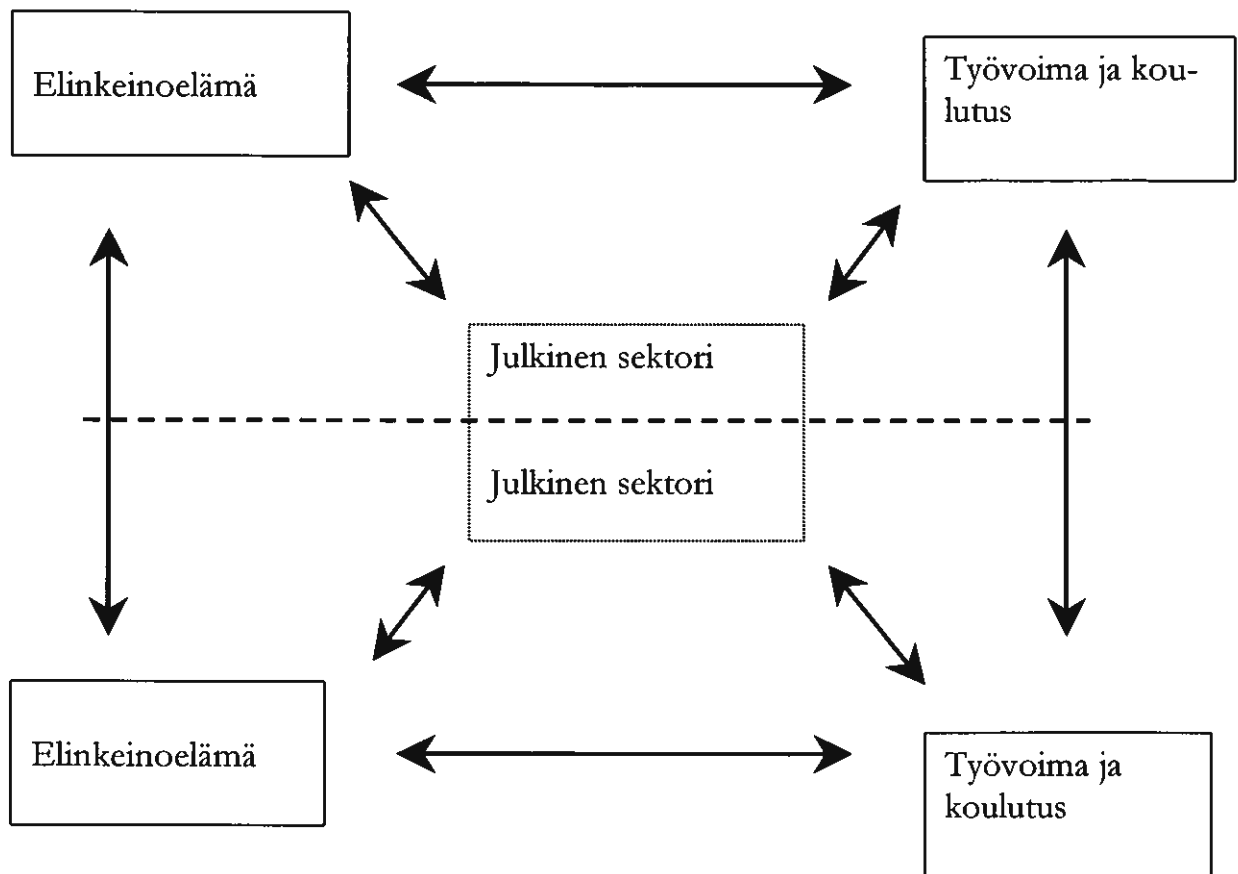
Kansainvälinen yhteistyö vaatii osapuolilta jossain määrin enemmän aikaa, vaivaa ja sitoutumista kuin pelkkä maan sisäinen yhteistyö. Yksinkertaisin esimerkki joka voi jo hankaloittaa kansainvälistä yhteistyötä on erilainen kieli. Väyrysen (1986, 101-103) tekemän tutkimuksen mukaan torniolaiset toimielimet nimesivät yhteistyötä edistäviä ja vaikeuttavia tekijöitä seuraavasti. Suurimmiksi yhteistyötä edistäviksi tekijöiksi koettiin toimialojen samankaltaisuus, kiinnostus ja halukkuus yhteistoimintaan, avoimuus, hyvä toistensa tuntemus, rahoituksellisen tuen mahdollisuus sekä selkeät määräykset ja raamit toiminnalle. Hankaloittaviksi tekijöiksi toimielimet Torniossa nostivat kuntien hallinto-organisaation erilaisuuden, lainsäädännölliset erot, kielitaidon ja voimavarojen puutteen ja kielteisen asennoitumisen sekä ennakkoluulot. Huomionarvoinen seikka edellisten tutkimustulosten lisäksi oli se, että jo tuolloin yli 85 prosenttia tutkimukseen osallistuneista torniolaisista toimielimistä oli kiinnostunut yhteistyön kehittämistä.

On olemassa hyviä ja onnistuneita esimerkkejä hyvin hoidetusta kansainvälisestä yhteistyöstä kahden eri valtiossa sijaitsevan kaupungin välillä. Tanskan ja Ruotsin välinen kaksoiskaupunkipari Kööpenhamina-Malmö on onnistunut valtiorajan ylittävään yhteistyöhön varsin menestyksekkäästi. Kaupunkipari on pystynyt houkuttelemaan alueelleen suuryrityksiä parhaiten koko Pohjolassa. Alueella on huomattu laajan, luovan ja tiiviin yhteistoiminnan, kuntien ja

muiden toimijoiden välillä tuovan etua yhä vain kiristyvässä globaalissa kilpailussa. Kuntayhteistyötä on pyritty syventämään Kööpenhamina-Malmö-alueella myös poliittisin keinoin. Juutinrauman komitean eli alueen tärkeimmän yhteistyöorganisaation poliittista painoarvoa pyritään lisäämään. (Taavitsainen 2006, 25.)

Mielestäni sama kuvio voisi olla toimiva mahdollisuus myös Tornio-Haaparanta – alueella. Alueen tärkein yhteistyötoimija *Provincia Bothniensis* voisi varmasti myös kasvattaa poliittista painoarvoaan. Uskoisin, että uusia keinoja kuntayhteistyön syventämiseen olisi mahdollista löytää nimenomaan poliittiselta puolelta. Tällä hetkellä *Provincia Bothniensis* ei ole juridinen henkilö ja se on omiaan painamaan vaakakupissa isoja päätöksiä tehtäessä. Tornion ja Haaparannan yhteisen julkisoikeudellisen toimielimen puuttumisen takia yhteistyötä ei voida harjoittaa samalla tasolla kuin kunnat kansallisella tasolla (Wähä 2002). Ongelmaksi nousee siis se, että kumman maan lainsäädäntöä, Suomen vai Ruotsin, noudatetaan kuntien välisessä toiminnassa. On muistettava ja huomioitava muutenkin ne hankaluudet, joita valtioiden erilainen lainsäädäntö poliittiselle puuttumiselle asettaa. Lainsäädännön vaikutuksista yhteistyöhön löytyy lisätietoa kappaleesta 2.2.

Heliste, Kosonen & Loikkanen (2004, 1-2) toteavat, että termiä kaksoiskaupunki käytetään hyvinkin erilaisten kaupunkiparien yhteydessä. Heidän tekemässä tutkimuksessa vertailtiin kolmea kaupunkiparia (Helsinki-Tallinna, Imatra-Svetogorsk ja Tornio-Haaparanta) ja todettiin, että näistä Tornio-Haaparanta edustaa parhaiten ja selkeimmin toimivaa kaksoiskaupunkia. He ovat määrittäneet tutkimuksensa pohjalta ideaalimallin, miten rajalla sijaitsevan kaksoiskaupungin tulisi toimia (kuva 2). Mallissa olennaista on kaupunkien julkisten sektoreiden tiivis yhteistyö, huomaamaton rajan ylitys ja kaupunkien palveluiden tarjoaminen molempien puolien asukkaille.

Kuva 2. Ideali rajalla sijaitsevan kaksoiskaupungin toiminta (Heliste, Kosonen & Loikkanen 2004, 13).

Kaksoiskaupungin kehittyminen on riippuvaista kolmesta erinäisestä seikasta. Kaupunkien tulee sijaita perifeerisessä asemassa omassa sijaintivaltiossa, kaksoiskaupunkia tukevia muodollisia instituutioita tulee olla riittävästi ja kaksoiskaupunki tarvitsee tuekseen myös epämuodollisia sosio-ekonomisia ja kulttuurisia instituutioita. Nämä kaikki toteutuvat Tornio-Haaparanta alueella hyvin. Sekä Tornio että Haaparanta sijaitsevat periferiassa omaan valtioonsa nähden ja hakevat tukea omalle kehitykselleen kaksoiskaupungista. Alueella on käynnissä jatkuvasti paljon yhteisiä kehitysohjelmia ja hankkeita. Myös historiallisesti ajatellen kanssakäyminen on ollut vilkasta ja ongelmatonta. (Heliste ym. 2004, 74.)

2.2 Lainsäädännön rooli yhteistyön lisäämisessä

Tornion ja Haaparannan tavoitteena on ollut jo pitkään kansainvälisen kuntayhtymän perustaminen. Suuren haasteen tälle suunnitelmalle asettaa Suomen ja Ruotsin valtioiden erilainen

lainsäädäntö. Asiaa on tutkittu pitkään ja hartaasti lakimiesten johdolla ja on tultu siihen lopputulokseen, ettei kuntayhtymän perustaminen onnistu ilman perustuslain muuttamista tai erikoisluvan saamista. Asiaa selvitetään edelleen suomalais-ruotsalaisen työryhmän toimesta. On sanomattakin selvää, että kuntayhtymän toteutuminen nostaisi kaupunkien välisen yhteistyön aivan uudelle tasolle. (Provincia Bothniensis.)

Yhteistyö Suomen ja Ruotsin välillä nähdään tärkeänä myös ministeriötasolla. Helmikuussa 2000 on perustettu työryhmä, jonka tehtävänä on poistaa ja vähentää rajaesteitä ja edistää yhdentymistä Suomen ja Ruotsin välillä. Tätä integraatiota vaikeuttavat esimerkiksi maiden erilaiset verojärjestelmät, sosiaaliturva ja työmarkkinakysymykset. Maiden hallitukset ovat vastuussa yhteistyön kehittamisestä ja syventämisestä. Sen nojalla kokoonnutaan keskimäärin kuusi kertaa vuodessa keskustelemaan yhteisistä asioista ja valmistelemaan niitä molempien kaupunkien päättäviin elimiin käsiteltäväksi. (Provincia Bothniensis.) Käytännön tasolla yhteistyön syventämisen esteet tai integraatiota edistävät ehdotukset, joita työryhmä on tutkinut, ovat esimerkiksi torniolaisten opiskelijoiden vapaiden opiskelija-asuntojen hyödyntäminen Haaparannassa, sosiaalisektorin yhteistyön lisääminen ja Provincia Bothniensuksen eli alueen yhteistyöorganisaation juridisen aseman vahvistaminen, jotta se voisi palkata henkilöitä suoraan (Yhdentymisen edistäminen Ruotsin ja Suomen välillä 2000).

Kuntien valtakunnanrajat ylittävän yhteistyön oikeudellisia edellytyksiä selvittänyt työryhmä jätti vuonna 2002 oman esityksensä alue- ja kuntaministerille. Selvityksen tarkoituksena oli ensisijaisesti saada vastaus kysymykseen miten Suomen ja Ruotsin kunnat voisivat tehdä nykyistä tiiviimpää valtakunnanrajat ylittävää yhteistyötä oikeudelliset edellytykset huomioiden. Vastausta haettiin myös suomalaisten ja muiden maiden kuntien välisten uusien yhteistyömuotojen löytämiseksi. Selvitysryhmä esitti valtiosopimusta rajakuntien yhteistyön syventämiseksi ja ehdotti myös lakia Suomen ja Ruotsin rajakuntien yhteistyöstä. (Valtioneuvoston viikko 2002.)

Samana vuonna 2002 julistettiin jo lähes varmana asiana, että rajayhteistyötä helpottamaan laaditaan todella valtiosopimus (Kourilehto 2002, 1). Asian selvittäminen, ideointi ja toteutus eivät ole kuitenkaan koskaan päässeet sille tasolle, eikä se ole myöskään tuottanut sellaista muotoa ja tulosta, että asia olisi saatu todella vireille. Vuosikautia yhteistyön välineeksi ja työkaluksi suunniteltu kuntayhtymä todettiin vuonna 2007 liian kankeaksi, hankalaksi ja liian byrokraattiseksi (Knihtilä 2007, 9).

On ollut mielenkiintoista seurata lehtien palstoilla näkynyttä kirjoittelua yhteistyön kehittämiseksi alueella. Vuosi toisensa jälkeen samat asiat ja toteamukset esimerkiksi rajaesteistä toistuvat yhä uudelleen. Yhteistyöstä ja etenkin sen syventämisestä puhutaan jatkuvasti, mutta mitään konkreettista ei saada kuitenkaan aikaan. Yhä uusia visioita ja tavoitteita yhteistyön syventämiselle laaditaan jatkuvasti, mutta ne tuntuvat ulkopuolisen ja asiaan sen syvällisemmin perehtymättömän näkökulmasta vain sanahelinältä. Yhteistyön esteitä ja liian suuria kynnyksiä on ollut ihmeellisen paljon, jopa yhteistyön ammattilaisten mielestä. Erilaiset kompastuskivet, byrokraattiset sudenkuopat ja lainsäädännölliset solmut ovat olleet omiaan estämään muuten niin hyvää tarkoittavan yhteistyön toteutumista täydellä painollaan (Knihtilä 2003, 7).

Haaparanta ja Tornio ovat käyttäneet yhteistyön edistämiseksi, voisiko sanoa jopa lainsäädäntöä kiertäviä, omaehtoisia sopimuksia vauhdittaakseen asioiden etenemistä byrokratian rattaisiin juuttumisen sijaan. Kuntaministeri Hannes Manninen toteaa paikallislehdessä, että kaikkia rajaesteitä ei saada ehkä koskaan poistettua, mutta säännöksiä voidaan lähentää. Manninen näkee kuntayhtymää parempana vaihtoehtona jatkamisen entiseen malliin eli suorien, yksityisluontoisten sopimusten kautta. (Peltari-Heikka 2007, 6.) Luovuus, aktiivisuus ja oma-aloitteisuus ja juuri näiden vaihtoehtoisten menetelmien etsiminen, löytäminen ja käyttäminen, näyttäisivät olevan paras etenemiskeino yhteistyön suunnittelussa ja toteutuksessa.

Kokemuksen kautta on opittu huomaamaan, että kahdenväliset yhteistyöelimet muodostavat perustavan ja tärkeän osan tässä vaativassa monenkeskisessä yhteistyössä. Tähän huutoon vastaamaan on perustettu jo vuonna 1987 Provincia Bothniensis, josta tarkemmin seuraavassa kappaleessa.

2.3 Provincia Bothniensis

Yhteistyön kehittämismahdollisuuksista ja tiiviimmän yhteistyön toteuttamiseksi perustettavan organisaation tarpeellisuudesta Tornio-Haaparanta -alueella löytyy tutkittua tietoa jo 1970-luvulta. Kärki (1977, 40) toteaa tutkimuksessaan, että rajan yli suuntautuvaan yhteistyöhön ja sen kehittämiseen suhtauduttiin jo tuolloin yleisesti ottaen erittäin myönteisesti. Hän ehdottaa organisaation rakenteeksi seuraavaa: Ylimmän tason muodostaisi pysyvä, tasapuolisesti kuntien edustajista koottu 10–14 henkinen ryhmä, *yhteistyö- ja informaatiotoimikunta*. Toimikunnan pääasiallinen tehtävä olisi asioiden esittäminen ylemmissä tahoissa kuten lää-

nissä ja valtakunnan tasolla. Alemmalla tasolla jokaisella toimialalla olisi omia yhteistyöryhmiä, jotka saisivat suuntaviivoja omalle toiminnalleen asukkailta järjestämiensä tiedotus- ja informaatiotilaisuuksien kautta. Kärki (1977, 41) painottaa yhteistyön perustuvan täyteen vapaaehtoisuuteen ja on näin ollen kuntien omasta halukkuudesta lähtöisin olevaa. Jotta yhteistyöllä saataisiin todella jotain aikaan, edellyttäisi se hänen mukaansa konkreettisiin ja järjestelmällisiin toimiin ryhtymistä molemmissa kunnissa.

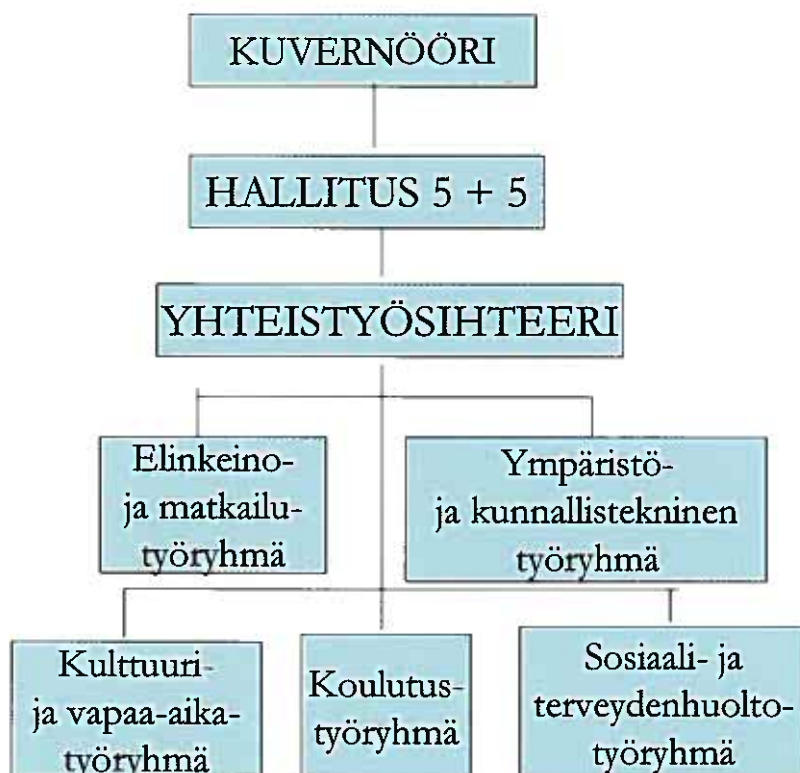
Kesti kuitenkin vielä kymmenen vuotta ennen kuin Provincia Bothniensis, Tornion ja Haaparannan alueiden välinen yhteistyöorganisaatio perustettiin. Sen syntymävuosi oli 1987 ja se luotiin tarkoituksenaan edistää, laajentaa ja syventää rajakaupunkien välistä yhteistyötä. (Provincia 2009.) Aloite yhteistyöelimen perustamiselle lähti kaupunkien päättäjiltä. Vuonna 1986 Tornion kaupunginhallitus ja Haaparannan kunnanhallitus päättivät selvittää perusteellisesti miten kuntien välinen yhteistyö voitaisiin organisoida järkevästi ja tehokkaasti. Tuloksena syntyi kuntien välinen yhteistyöorganisaatio. (Tietoja Provinssista -esite.)

Tekijät, jotka ajoivat kaupungit läheiseen yhteistyöhön, olivat alkujaan ensisijaisesti taloudellisia tai kilpailukykyyn ja näkyvyyteen liittyviä. Yhteistyön avulla toivottiin myös saavutettavan monipuolisia etuja ja yhteisiä hyötyjä molemmille kaupungeille. Toiminnan rahoittamiseksi budjetista varattiin määrärahoja sekä palkattiin yhteinen yhteistyösihteeri. Rahoittaminen tapahtui vuoteen 1995 asti suoraan kaupunkien budjetista mutta Suomen ja Ruotsin liittyttyä Euroopan Unioniin tilanne on muuttunut. EU-jäsenyys on mahdollistanut rahoituksen hakemisen yhteisiin hankkeisiin unionista. Erilaisille hankkeille onkin haettu ja myös saatu rahaa EU:sta. (Nousiainen 2008.)

Provincia Bothniensis toimii erilaisten projektien kautta niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Näin laajaan toimintaan tarvitaan selkeä ja laaja organisaatio (katso kuva 3). Yhteistyöelin muodostuu organisatorisesti katsottuna hallituksesta, hallituksen työvaliokunnasta, palvelukohtaisista toimielimistä tulosityksiköineen, yhteistyösihteeristä, palvelukohtaisesta sihteeristä ja projektiryhmistä. Hallituksen muodostavat kymmenen henkilöä, joista molemmat kunnat, Tornio ja Haaparanta, valitsee viisi jäsentä kunnallisen vaalikauden ajaksi. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla eri maista. (Rinne, Pekkarinen & Harjula 2002.)

Provincia Bothniensuksen hallitus valitsee kuvernöörin, varakuvernöörin ja puheenjohtajiston, joka muodostuu kuvernööristä (puheenjohtaja), kahdesta hallituksen jäsenestä sekä yhteistyösihteeristä. Hallitus kokoontuu kuusi kertaa vuodessa ja sen tehtävänä on vastuualueiden määrittäminen. Suuremmat ja pitemmän tähtäimen päätökset tehdään molempien

kaupunkien kunnanvaltuustoissa ja Provincia Bothniensuksen hallituksen rooliksi jää toiminnallisten tavoitteiden ja talousarviokehityksen hyväksyminen. Tasa-arvon nimissä yhteistyöorganisaation taloudesta vastataan puoleksi Tornion ja Haaparannan kesken. (Alasuutari & Saonegin 1999, 10-11.)

Kuva 3. Provincia Bothniensuksen organisaatiorakenne (Alasuutari & Saonegin 1999, 11).

2.4 Esimerkkejä käytännön yhteistyöstä

Tornion ja Haaparannan kaupungit ovat tehneet tiivistä yhteistyötä jo pitkän aikaa useammalla eri saralla. Yhteiset tapahtumat ovat iso osa käytännön tasolla toteutunutta tiimityötä. Eri hallintokuntien alueella on kunnostauduttu eri tavoin yhteistyön syventämiseen ja saatu aikaan erilaisia yhteistyön muotoja eri tasoilla.

Kaupunkien välisellä yhteistyöllä on pitkät perinteet ja konkreettisen yhteistyön voidaan katsoa alkaneen jo 1970-luvulla, jolloin sovittiin muun muassa kaatopaikan yhteiskäytöstä sekä päätettiin yhteisen jätevedenpuhdistamon rakentamisesta ja rajan ylittävistä koulunkäynnistä. Yhteistyö oli tuohon aikaan selkeimmin yksittäisiin hankkeisiin liittyvää, eikä voida puhua

vielä kovinkaan järjestäytyneestä yhteistyön muodoista. Kuitenkin jo näiden pienten yhteistyökokeilujen avulla pystyttiin osoittamaan se, että yhteistyön avulla on hyvä mahdollisuus hyödyttää molempia osapuolia ja muuttaa hankalaksi ja rajoittavaksi koettu raja uudeksi voimavaraksi ja mahdollisuudeksi. (Väyrynen 1986, 99-100.)

Liikuntatoimen alalla yhteistyön ensiaskeleet otettiin 1970-luvulla alettaessa käyttää yhteisesti joitakin liikuntapaikkoja. Liikunta- ja vapaa-aikatoimessa yhteistyö on nykyään lähinnä liikuntapaikkojen yhteiskäyttöä ja yhteistä seura-, kilpailu- ja harrastustoimintaa. Yhteisten investointien ja liikuntapaikkojen yhteiskäytön ansiosta Tornio-Haaparanta pystyy tarjoamaan asukkailleen monipuoliset harrastus- ja kilpailumahdollisuudet. (Provincia Bothniensis.)

1980-luvulla yli puolella torniolaisista liikunta- ja urheilujärjestöistä on ollut vähintään satunnaista yhteistyötä yli rajan ja yhteistyö on koettu yli 90 prosenttisesti vähintään melko helpoksi. Liikuntatoimijoiden rajanvälisessä yhteistyössä yleisimmin pienten järjestöjen voimavarojen puute on estämässä yhteistyötä. Yleisimmät yhteistyömuodot ovat alusta lähtien perustuneet selkeimmin ystävyys- ja harjoitusotteluihin, vierailuihin ja yhteisiin tapahtumiin. (Väyrynen 1986, 74, 76.) Kaikkein selkein merkki kilpailutoiminnan yhteistyöstä nykyisellään on Ruotsin sarjaa pelaava Tornion ja Haaparannan yhteinen jääpallojoukkue. Yhteistyön avulla Tornio-Haaparanta on myös järjestänyt suuriakin liikuntatapahtumia kuten jääpallon MM-kisat vuonna 2001.

Kaupunkien väliseen yhteistyöhön vaikuttavat myös sekä maiden väliset että kansainväliset sopimukset. Selkein esimerkki näistä sopimuksista on rajalla sijaitseva tullin ja siinä tehtävä maiden välinen yhteistyö. Virallisen yhteistyön lisäksi yhteistyöksi on luettava myös ns. herrasmiehsopimukseen perustuvalla pohjalla oleva yhteistyö. Jo 1960-luvun puolivälissä sovittiin herrasmiehsopimuksella esimerkiksi uimahallin yhteiskäytöstä. Muita tähän sopimuskategoriaan liittyviä yhteistyömuotoja ovat esimerkiksi avunanto palo- ja pelastustoimen alueella sekä ensiapupoliklinikalla. Edellisten lisäksi yhteistyötä on tehty muun muassa erilaisten selvitysten, kartoitusten, pöytäkirjojen ja hakemusten tekemisessä. (Väyrynen 1986, 100-101.)

Edellä kirjoitettu huomioiden voidaan kuitenkin perustellusti sanoa, että liikuntatoimen saralla tehty yhteistyö on melko pientä verrattuna monen muun alan yhteistyöhön. Monelta eri alalta on saatu rohkaisevia ja yhteistyöhön kannustavia esimerkkejä käytännön kautta. Erittain tärkeä osa yhteistyötä ovat erilaiset työryhmät, joissa on mukana molempien kaupunkien päättäjiä. Työryhmiä toimii tällä hetkellä seuraavilla aloilla:

- Matkailu, elinkeinoelämä
- Koulutus (peruskoulu, toisen asteen koulutus)
- Yhdyskuntarakenne; kaavoitus, jätevedenpuhdistus, kaukolämpö, jätteenkäsittely, palo- ja pelastustoimi
- På Gränsen- Rajalla – projekti
- Liikunta- ja vapaa-aika
- Sosiaalipalvelut ja terveydenhuolto
- Kulttuuri- ja nuorisotoimi.

Yhteistyö on tuottanut käytännön hyötyjä ja konkreettisia tuloksia, joista on ollut taloudellista hyötyä molemmille kaupungeille. Hyviä esimerkkejä onnistuneista saavutuksista ovat esimerkiksi vapaa koulunkäynti yli rajan sekä peruskoulu- että nuorisoasteella, yhteiset koulut: kielikoulu ja eurolukio, yhteinen jätevedenpuhdistamo ja yhteiset investoinnit liikuntatoimen alalla. (Provincia Bothniensis.)

Tornion ja Haaparannan tekemästä yhteistyöstä on kiinnostuttu myös muualla Euroopassa. Slovenian alueministeri Zdenka Kovač vieraili Torniossa ja koki saavansa rohkaisevia ja onnistuneita esimerkkejä Slovenian omien raja-alueiden kehittämiseen. Vierailun ensisijainen syy oli tutustua Suomessa toteutettavaan rajayhteistyön malliin ja sen toimivuuteen. Alueministeri totesi Slovenian ja Suomen aluehallinnon rakenteen samankaltaisuuden ja yhteisten pürteiden mahdollistavan mallin soveltamisen myös Sloveniassa. (Huhtanen 2003.) Sen lisäksi yhteistyötä tehdään myös vuonna 2004 jalalle laitetun Interreg III C-ohjelmaan sisältyvän Twin City – projektin puitteissa. Projektissa on mukana viisi Euroopan rajanaapurikaupunkiparia, jotka etsivät yhdessä yhteistyön ja kaupunkien kehittämiseen uusia keinoja. Tornio-Haaparannan lisäksi mukana ovat Imatra-Svetogorsk, Görlitz-Zgorzelec, Frankfurt-Slubice ja Narva-Ivangorod. (Koivuniemi 2004, 7.)

På Gränsen - Rajalla on tuorein Haaparannan ja Tornion yhteistyöhön perustuva projekti. Projektin tavoitteena on luoda maiden rajat ylittävä kehityssuunnitelma koko Pohjoiselle Perämeren alueelle (Yhdentymisen edistäminen Ruotsin ja Suomen välillä 2000). Pääajatuksiksi voidaan tiivistää uuden ytimen rakentaminen Tornio-Haaparanta- kaksoiskaupungille, kes-

kelle valtioiden rajaa. Kaupankäynnin lisäksi ytimeistä löytyy asuntoja, koulutusta, työpaikkoja, kulttuuria ja mahdollisuuksia vapaa-ajan viettoon. Rakennustyöt aloitettiin vuoden 2003 keväällä ja niitä jatketaan edelleen. Kauppakeskus avattiin yleisölle vuoden 2008 lopussa. Kaupungin keskukseen on suunnitteilla jo valmistuneen rajan ylittävän kauppakeskuksen lisäksi senioritaloja ja yhteinen poliisilaitos. Paikalliskadut on rakennettu jatkumaan yli valtionrajan ja uuden liikenneympyrän tarkoitus on autoliikenteen sujuvuuden varmistaminen. (På Gränsen -hanke.)

Projektille on vahvan alkusysäyksen antanut Suomen ja Ruotsin liittyminen Euroopan Unioniin vuonna 1995, jonka seurauksena valtakunnan rajan merkitys väheni selkeästi. EU on tavallaan poistanut rajaesteitä ja mahdollistanut esimerkiksi rahoitusohjelmien kautta yhä suurempien ja kansainvälisten projektien ja hankkeiden toteuttamisen. (Peltoniemi 2006, 19.) Alueella jo pidempään asuneena koen, että På Gränsen- projekti on konkreettinen ja varsin havainnollinen tapa demonstroida yhteistyötä ja tuoda se viimeistenkin tietämättömien nähtäville. Rajan merkitys häviää projektin myötä lähes täysin ja kaupankäynti vilkastuu puolin ja toisin. Kynnys rajan ylittämiseen on jo tällä hetkellä varsin matala ja yhteisen keskusta-alueen myötä varmaan alenee ja arkipäiväistyy entisestään.

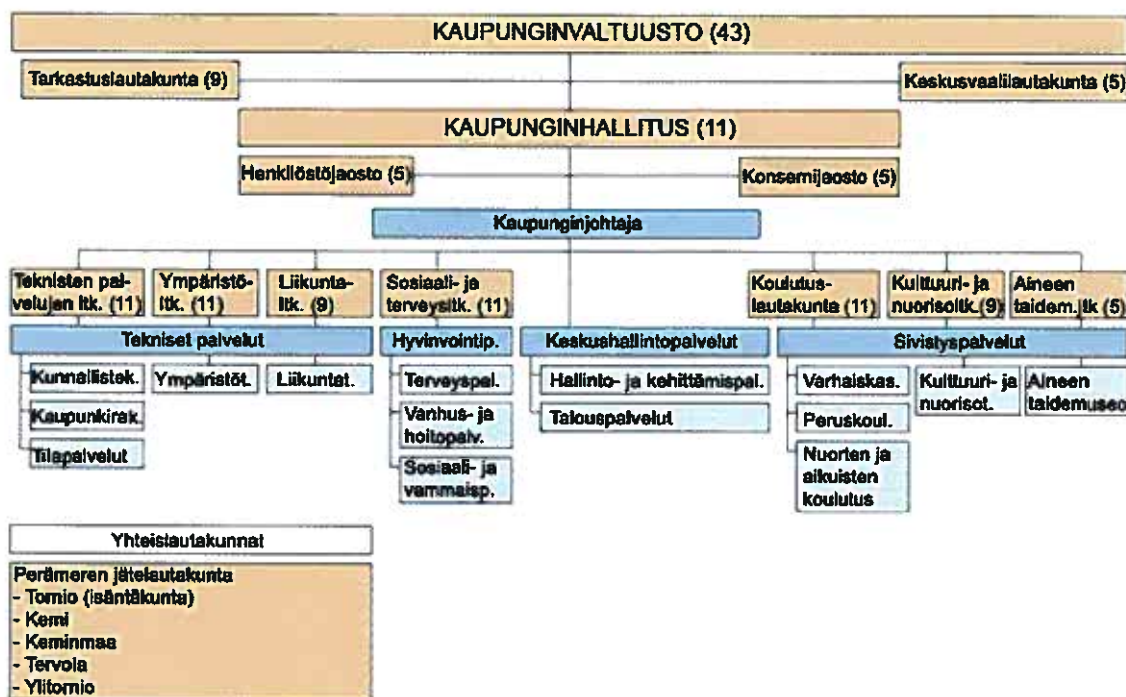
3 LIIKUNTATOIMIEN RAKENNE

Tässä kappaleessa esittelen aluksi sen, miten kuntahallinto toimii ja on organisoitunut Torniossa ja Haaparannassa. Paneudun myös siihen mitä lainsäädännössä sanotaan kunnan tehtävistä ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Esittelen myös rajakaupunkien yhteisiä asioita varten perustetun organisaation. Kappaleen lopussa siirryn tarkemmin molempien kaupunkien liikuntatoimiin ja niiden rakenteeseen.

3.1 Kuntahallinto ja organisaatio Torniossa ja Haaparannassa

Naapurimaiden lainsäädäntö on samankaltaista ainakin kuntalain perusteella. Suomi ja Ruotsi kuuluvat molemmat pohjoismaiseen järjestelmään, jossa kunnilla on erityisen vahva asema ja mahdollisuus ottaa tehtäviä ja vastuuta itselleen. (Harjula & Prättälä 2004, 78.)

Suomessa kunnilla on oikeus päättää omista asioistaan lainsäädännön perusteella. Tällä kunnallisella itsehallinnolla on pitkät, yli tuhannen vuoden pituiset perinteet Suomessa ja taustalla kunnallisia oikeuksia on suojaamassa Suomen perustuslaki. Näin ollen valtiolla ei ole oikeutta puuttua kuntien toimintaan esimerkiksi lainsäädännön kautta. Suomessa kunnan tehtävänä on järjestää peruspalvelut eli huolehtia kuntalaisten hyvinvoinnista, turvallisuudesta ja arjen pyörimisestä. Päätöksenteko kunnissa perustuu poliittiseen päätöksentekoon. Kunnan hierarkiassa päättävä elin on valtuusto, joka valitsee jäsenet kunnanhallitukseen ja lautakuntiin. Hallitus valmistelee ja toimeenpääntee valtuuston tekemät päätökset. Lautakuntien valikoima vaihtelee kuntien välillä, mutta yleisimmin lautakuntina ovat ainakin kaavoitus-, sivistys- sekä sosiaali- ja terveyslautakunta. (Julkiset palvelut 2009.) Kuvassa 4 näkyy tarkemmin Tornion kaupungin organisaatiokaavio.

Kuva 4. Tornion kaupungin organisaatio (Tornion kaupunki 2009).

Ruotsissa on 289 kuntaa ja 20 maakuntaa ja niillä molemmilla on suorilla vaaleilla valittu valtuusto sekä verotusoikeus. Kuntien koko on suurempi kuin Suomessa ja Ruotsin kunnallisia voidaan perustellusti kutsua myös selvästi yksityiskohtaisemmaksi kuin Suomen. Kunnan yleinen toimiala on määritelty Suomen tapaan vaikkakin siihen on lisätty vielä määräytymisen perusteet. Valtuuston koko on suurempi ja kunnanhallitus on määritetty lain mukaan pakolliseksi lautakunnaksi. Mikä erityistä, lakisääteistä kunnanjohtajan virkaa ei ole Ruotsissa lainkaan. (Harjula & Prättälä 2004, 80-82.) Kuva 5 esittelee Haaparannan kaupungin organisaation omassa kaaviossa.

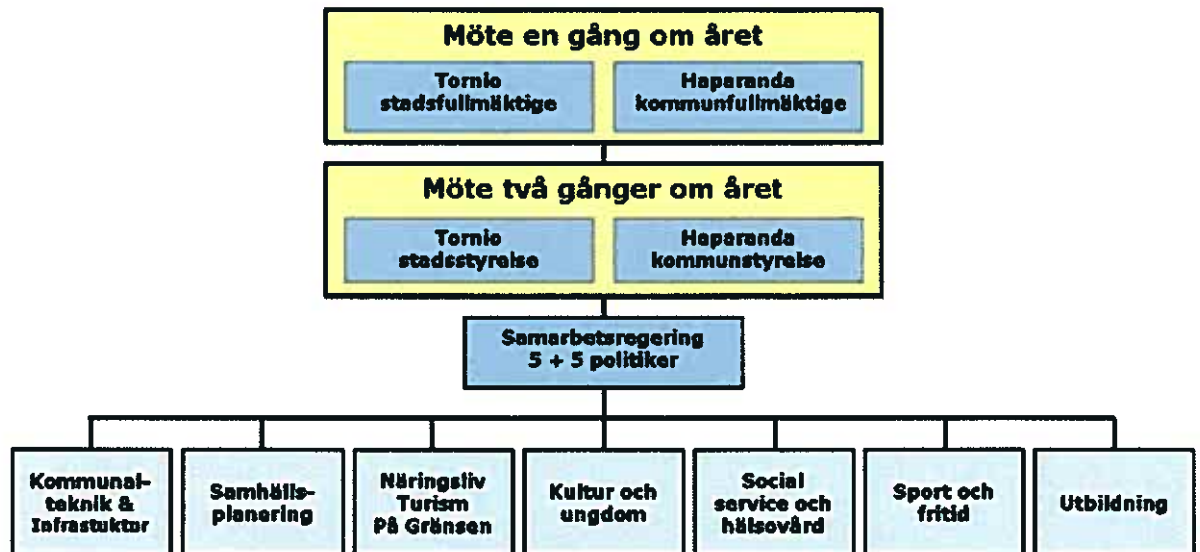
Kuva 5. (Politisk inledning i Haparanda) Haaparannan kaupungin organisaatiokaavio (Haaparannan kaupunki 2009).

Kunnanjohtaja (kommunchef) kuuluu kuviossa kunnanhallituksen kanssa samalle tasolle eli lautakuntien yläpuolelle aivan samalla tavalla kuin Suomessa. Haaparannassa tekninen toimi

on yhtiöitetty ja sen takia sitä ei näy lainkaan edellisen sivun kuviossa. (Fjällvind 2009.) Kuten kuvat 4 ja 5 osoittavat, on molempien kuntien hallinto järjestäytynyt melko samaan tapaan. Haaparannan puolella lautakunnat ovat kooltaan samankokoisia kuin Suomessa, ainoastaan niiden määrä on hieman pienempi kuin Torniossa. Tämä selittyy hyvin pitkälti pelkistään jo kaupunkien asukaslukujen erolla. Sen lisäksi Torniossa lautakunnat ovat yksilöidympiä kuin Haaparannassa, jossa lautakunnat sisältävät useita eri toimia.

Kuntalaissa on myös otettu kantaa kansainväliseen toimintaan ja kunnille on annettu itsehallinnon peruskirjassa oikeus tehdä kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaiden välillä on ollut jo vuodesta 1977 lähtien voimassa erillinen sopimus kunnallisesta yhteistyöstä yli valtakunnan rajojen. Viime aikoina kansainvälinen toiminta onkin laajentunut uusille alueille ja saanut uusia muotoja. Toiminnan lähtökohtana on oltava kunnan asukkaiden hyötyminen yhteistyöstä. (Harjula & Prättälä 2004, 122.) Hyviä käytännön esimerkkejä tiivistyneestä yhteistyöstä ovat Tornio-Haaparanta -akselilla tehdyt yhteiset projektit ja hankkeet, niistä suurimpana ja ajankohtaisimpana jo aiemmin mainittu Pö Gränsen-Rajalla, joiden lähtökohtana on ollut matkailun ja markkinoinnin edistäminen.

Haaparanta ja Tornio tekevät aktiivisesti yhteistyötä myös kunnallisella tasolla ja kaupungeilla on olemassa yhteinen organisaatio, jonka tarkoituksena on käsitellä yhteisiä asioita säännöllisesti saman pöydän ääressä (katso kuva 6). Organisaatio koostuu useista eri alojen yhteistyöryhmistä, joihin osallistuu väkeä molemmista kaupungeista. Nämä pienemmät ja hierarkiassa alemmalla tasolla olevat ryhmät kokoontuvat keskustelemaan oman alueensa asioista tiheämmin kuin korkeammalla olevat yhteistyöryhmät. Näitä ryhmiä löytyy esimerkiksi yhdyskuntasuunnittelun, elinkeinoelämän, kulttuurin, sosiaalipalveluiden, urheilun ja koulutuksen saralta. Tasa-arvoisuuden periaatteita noudattaen myös ylemmän tason päätöksenteossa edustusta on tasavertaisesti rajan molemmilta puolilta. Hierarkiassa ylemmän tason yhteistyöryhmät kokoontuvat korkeintaan pari kertaa vuodessa tekemään isompia päätöksiä.

Kuva 6. (Haaparanta-Tornio samarbetsorganisation) Haaparanta-Tornion yhteistyöorganisaatio (Provincia 2009).

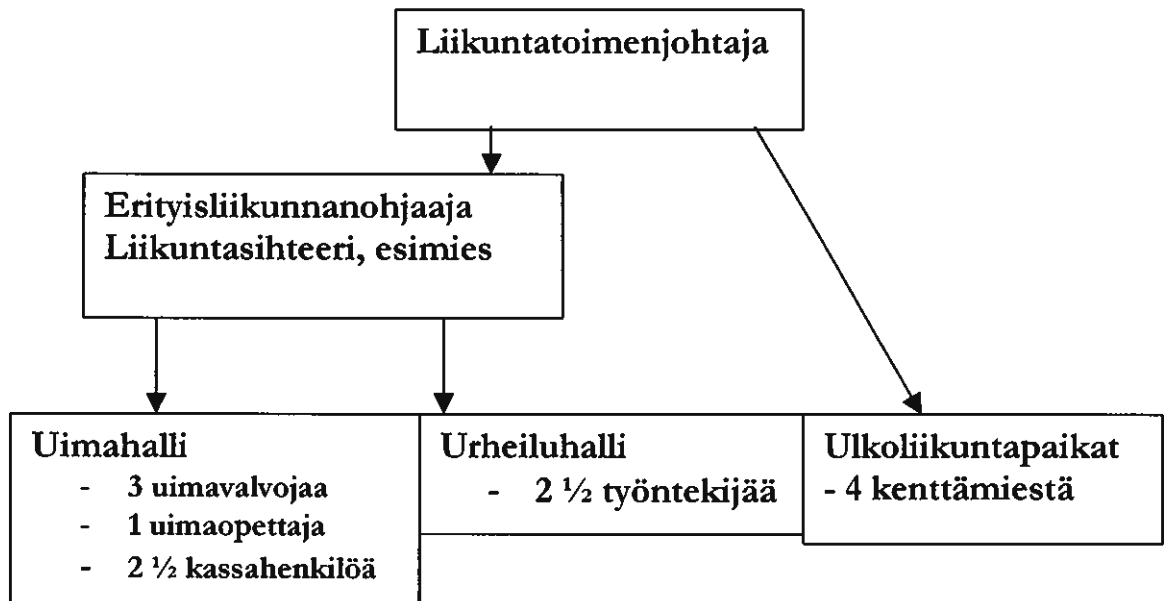
3.2 Tornion liikuntatoimi

Kunnan liikuntatoimen tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja liikunnan harrastamista kehittämällä liikuntapalveluita ja -paikkoja. Suomessa jopa 70 prosenttia kaikista liikuntapaikoista on kuntien omistamia ja hoitamia. Kuntien merkitys korostuu juuri liikuntapalveluiden tuottajana ja toimintaedellytysten luojana. Pelkän urheilun sijaan ulkoilua ja liikuntaa korostetaan terveyttä edistävänä ja virkistystä tuottavana osana hyvinvointia. Kunnan liikuntatoimi tekee yhteistyötä paikallisten koulujen, urheiluseurojen ja muiden yhteistyötahojen kanssa. (Kuntatiedon keskus 2005.)

Kaupungin liikuntalautakunta on kuulunut teknisten palveluiden alaisuuteen vuoden 2009 alusta lähtien ja sen tehtävänä on huolehtia ja vastata kaupungin liikuntatoimesta. Liikuntalautakunta vuosille 2009–2012 koostuu yhdeksästä jäsenestä. Liikuntatoimen tehtävänä on varsinaisten liikuntapalveluiden tuottaminen. (Tornion kaupunki 2009.) Liikuntatoimen johtajan alaisuuteen kuuluvat liikuntasihteerin lisäksi ulkoliikuntapaikoilla oleva henkilökunta. Liikuntasihteerin puolestaan toimii esimiehenä uimahallissa ja urheiluhallissa työskentelevälle henkilökunnalle. (Miettunen 2008.)

Syksystä 2009 lähtien entinen vapaa-ajan lautakunta on muuttunut pelkäksi liikuntalautakunnaksi ja siihen aiemmin kuulunut nuorisotoimi on siirtynyt sivistyspalveluiden alaisuuteen yhdessä kulttuuritoimen kanssa. Liikuntatoimi kuuluu nykyisellään teknisten palveluiden alle

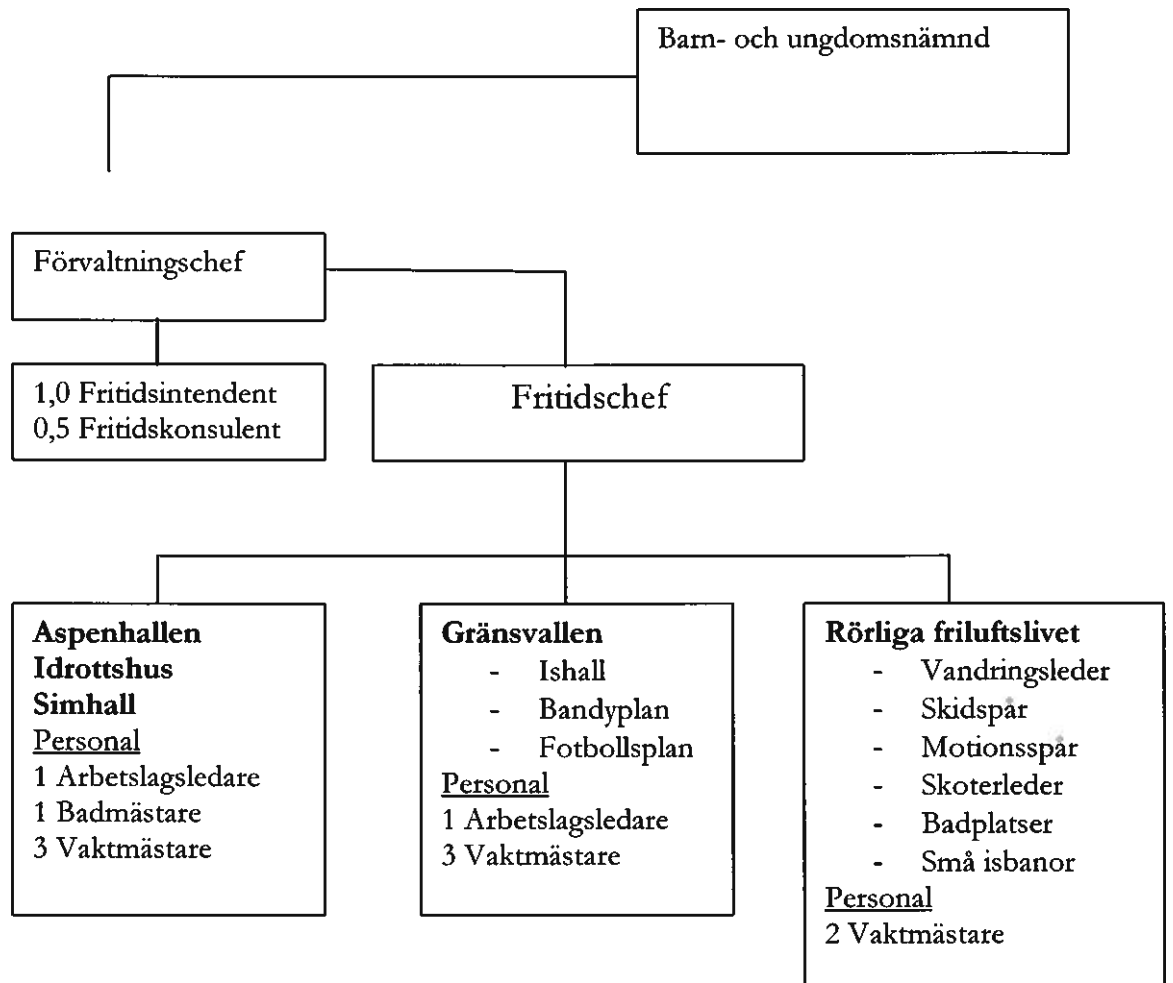
ja sen takia liikuntatoimenjohtajan esimies on nykyisin kaupungin tekninen johtaja. (Miettunen 2009.) Alla on esitettyä Tornion kaupungin liikuntatoimen organisaatio (kuva 7).

Kuva 7. Tornion kaupungin liikuntatoimen rakenne (Miettunen 2008).

3.3 Haaparannan liikuntatoimi

Haaparannan kaupungissa liikuntatoimi kuuluu lasten ja nuorten lautakunnan (barn- och ungdomsnämnd) alaisuuteen. Kulttuuri- ja vapaa-ajan valiokunta valmistelee liikuntaa koskevat asiat lautakunnalle. Haaparannan liikuntatoimen johtajan (fritidschef) alaisuuteen kuuluu eri laitosten kuten urheiluhallin, uimahallin ja erilaisten kenttien henkilökunta. Tämä eroaa Tornioista, jossa vastuu esimiestehtävistä on jaettu liikuntatoimen johtajan ja liikuntasihteerin kesken. Liikuntatoimen johtajan esimies on hallintojohtaja (förvaltningschef), jonka alaisuuteen kuuluvat myös muut vapaa-ajan työntekijät (fritidskonsulent, fritidsintendent). Syyskuun 2009 alusta tilanne muuttui hieman ja erillinen yhtiö, Nautilus alkoi huolehtia uimahallin yleisövuoroista ja Haaparannan kaupunki siirtyi vastaamaan pelkästään koulujen ja yritysten uimahallivuoroista. Kaiken kaikkiaan Haaparannan liikunta- ja vapaa-ajan toimi tarjoaa työntekijöilleen yhteensä kolmetoista ja puoli virkaa. (Fjällvind 2009.) Organisaatio on esitetty seuraavalla sivulla kuvassa 8.

Kuva 8. Haaparannan liikuntatoimen organisaatio (Fjällvind 2009).

Katsellessa Haaparannan ja Tornion kaupunkien liikuntatoimien rakennetta voisi äkkiseltään saada sellaisen käsityksen, että Haaparannassa organisaatio on jollain tapaa laajempi. Tämä ei ole kuitenkaan koko totuus. Kuvioita vertaillen on huomioitava se, että Tornion puolen kuviossa ei näy liikuntatoimen kaikkia osa-alueita, koska iso osa niistä on ulkoistettu tai yhtiöitetty. Esimerkiksi Haaparannan puolella näkyvät hiihtoladut, moottorikelkkareitit ja liikuntapaikkojen kunnossapito ovat ulkoistettuja palveluita Torniossa. Yhtiöitettynä Torniossa on muun muassa jäähalli, golf, keilahalli, jalkapallohalli ja raviurheilukeskus. Yhtiöittämisellä tarkoitetaan sitä, että kaupunki kantaa taloudellisen vastuun toiminnasta tai on osakkeenomistajana yhtiöissä. (Miettunen 2009.)

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ, TAVOITE JA TARKOITUS

Laadullisen tutkimuksen tutkimusongelmia kutsutaan mieluummin tutkimustehtäviksi lähinnä sen takia, että ne voivat muuttua useampaankin kertaan tutkimuksen edetessä. Olipa kyse sitten laadullisesta tai määrällisestä tutkimuksesta, on olennaista löytää tutkimuksen johtoajatus ja lähteä määrittämään sen pohjalta tutkimukselle suuntaviivoja ja tutkimusongelmia tai tehtäviä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 114.) Olen valinnut opinnäytetyöni tutkimustehtävän sen perusteella, että sen avulla voin selvittää työni johtoajatuksen mukaisia asioita. Haastattelussa käytetty kysymyslomake (liite 1 ja liite 2) on yhdenmukainen tutkimustehtävän kanssa ja ne tukevat toisiaan sekä opinnäytetyön pääajatusta.

Tutkimustehtävät esitetään tavallisesti kysymysmuodossa ja tutkimuksen tarkoitus määrää sen, mitä ja miten kysytään. Tutkimuksen tarkoitus määrää siis myös sen, millainen tutkimus on kyseessä. Onko se kartoittava, selittävä, kuvaileva vai ennustava. (Hirsjärvi ym. 2000, 117.) Parhaiten tähän tutkimukseen soveltuu kuvailevan tutkimuksen leima, koska sen tarkoituksena on kuvata jonkin ilmiön, tilanteen tai tapahtuman luonnetta, yleisyyttä ja historiallista kehitystä mahdollisimman todenmukaisesti ja tarkasti. Kuvaileva tutkimus vastaa kysymyksiin mitä, millainen tai miten. (Opinnäytetyöpakki 2009.) Tässä tutkimuksessa se tarkoittaa sitä, että miten ilmiöön eli kaupunkien liikuntatoimien yhdistymiseen suhtaudutaan ja mitä siitä seuraa jatkon kannalta, esimerkiksi kannattaako asiaa lähteä viemään eteenpäin vai ei.

Opinnäytetyössäni tutkimustehtävä on:

Miten Tornion ja Haaparannan kaupunkien päättäjät suhtautuvat ajatukseen kaupunkien liikuntatoimien yhdistämisestä?

Tämän työn tarkoituksena on kuvata näiden kahden rajakaupungin päättäjien ajatuksia, asenteita ja suhtautumista kaupunkien liikuntatoimien yhdistämisestä kohtaan. Uskon päättävässä asemassa olevien henkilöiden osaavan nimetä yhdistymistä estävät ja edistävät tekijät sekä erityyppiset vaikutukset, erilaisiin kohderyhmiin. Arvelin päättäjillä olevan myös kykyä hahmottaa uutta toimivaa rajakaupunkien yhteistä liikuntatoimen organisaatiota. Tavoitteena on vastata tutkimustehtävään ja koota opinnäytetyön tuloksista raportti työelämän toimijoiden käyttöön.

5 TOTEUTUS

Tekemäni opinnäytetyö on laadullinen kuvaileva tapaustutkimus, jossa aineisto on kerätty puolistrukturoidun haastattelun avulla. Haastattelussa käytetty kysymyslomake löytyy työn lopusta suomeksi ja ruotsiksi (liitteet 1 ja 2). Haastateltavina oli seitsemän Tornion ja Haaparannan kaupunkien päättäjää ja haastattelut on tehty joulukuun 2008 ja helmikuun 2009 välisenä aikana. Haastattelut on nauhoitettu Mini Disc -soittimella ja litteroitu jälkikäteen. Kerätyn aineiston analysoinnissa on käytetty laadulliselle tutkimukselle tyypillistä sisällönanalyysimenetelmää.

5.1 Tutkimusstrategia

Tehty tutkimus on selkeästi luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen. Tutkimuksen luonnetta tarkentaa ilmaisu kuvaileva tutkimus. Lähtökohta kvalitatiivisessa tutkimuksessa on jonkun tapahtuman kuvaaminen, tietyn toiminnan ymmärtäminen tai mielekkään tulkinnan tekeminen jostain ilmiöstä, ei suinkaan yleistäminen (Eskola & Suoranta 1998, 61). Tutkin ensisijaisesti vain yhtä seikkaa, Tornion ja Haaparannan liikuntatoimien yhdistymistä. Kaikki valitsemani ja haastatelluille esittämäni kysymykset liittyvät tiiviisti tämän ilmiön ympärille.

Tutkimusta määrittää myös termi tapaustutkimus, jolla tarkoitetaan käytössä olevaa tutkimustyyppiä. Tapaustutkimukselle on ominaista tutkia nykyajassa tapahtuvaa ilmiötä omassa ympäristössään ja todellisessa elämäntilanteessa (Eskola & Suoranta 1998, 65). Tapaustutkimus on luonteeltaan joustavaa merkitysten etsintää ja nykyisyyteen kohdistuvaa, mutta sen ymmärtäminen edellyttää usein menneisyyden tarkastelemista (Soininen 1995, 82). Tämän takia olen pyrkinyt luomaan työn alkuosassa katsauksen näiden kahden kaupungin yhteiseen historiaan, jotta se helpottaisi nykytilanteen syvällisempää ymmärrystä.

Laadulliselle tutkimukselle on olennaista lähes loppumattomuus ja sen takia erityisen tärkeäksi tekijäksi nousee aineiston mahdollisimman tarkka rajaaminen (Eskola & Suoranta 1998, 65). Olen pyrkinyt jo tutkimustehtävää asettaessani huomioimaan tämän rajaavan näkökulman muotoilemalla kysymykset mahdollisimman yksiselitteisesti ja tarkasti. Tutkimusaihe on rajattu selkeästi alusta lähtien, vaikka mahdollisuuksia ja pieniä paineitakin työn laajentamiseen oli olemassa.

5.2 Tiedonantajien valinta

Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä tehdä tiedonantajien valinta tarkoituksenmukaisesti satunnaisen sijaan. Haastateltavat on mielekästä valita siten, että heillä on jotain annettavaa tutkimukselle. Heillä tulisi olla jonkunlaista asiantuntemusta tai kokemusta tutkittavasta asiasta. (Vilka 2005, 114.) Tapaustutkimuksessa otetaan käsiteltäväksi vain pieni joukko tutkittavia henkilöitä, jotka liittyvät ilmiöön tai tapahtumaan. Olennaista on miettiä tarkoin ketä nämä harvat ja valitut ovat ja miksi juuri he ovat hyviä tapauksia oman tutkimustehtäväsi kannalta. (Saarela-Kinnunen & Eskola 2001, 162.)

Yhdessä työelämän ohjaajani kanssa teimme tietoisia valintoja haastateltavaksi valittavien suhteen. Pyrkimyksenä oli valita tasapuolisesti rajan molemmilta puolilta osallistujia, mutta myös haastateltavien tietämys juuri tutkittavasta aiheesta ohjasi tehtyjä valintoja. Tiedonantajien valinta perustui harkinnanvaraisuuteen ja informanttien sopivuuteen. Haastateltavien määrää ei päätetty etukäteen, vaan päätettiin selvittää kuinka montaa henkilöä on haastateltava saturaatiopisteen löytämiseksi. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 59-60.)

5.3 Aineiston hankinta

Suomessa aineiston kerääminen laadulliseen tutkimukseen on keskittynyt yleisimmin haastatteluun. Yksinkertaisimmillaan, haastattelulla halutaan selvittää se, mitä jollakin ihmisellä on mielessä. Haastattelu on tilanne, jossa haastattelija esittää kysymyksiä haastateltavalle ja tämä vastaa niihin. Haastattelu eroaa keskustelusta siinä, että sillä on selkeä päämäärä. Haastattelija haluaa saada tietoa, jonka vuoksi hän esittää kysymyksiä. Haastattelijan rooli on ennen kaikkea olla kysyjä ja tiedon kerääjä ja haastateltava antaa puolestaan tietoja sekä toimii vastaaja-osapuolena. (Ruusuvuori & Tiittula 2005b, 23.)

Haastattelun avulla tutkija pyrkii välittämään kuvaa haastateltavien ajatuksista, kokemuksista, käsityksistä ja tunteista. Suora ja yleinenkin tapa on kysyä ihmiseltä hänen arvostuksistaan, kokemuksistaan ja uskomuksistaan. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 41.) Tutkimuksessa kysymykset painottuivat päättäjien kokemusten perusteella muodostuneiden ajatusten, asenteiden ja uskomusten kartoittamiseen. Haluttiin selvittää mikä on päättävässä asemassa olevien henkilöiden näkemys liikuntatoimien yhdistämisestä, sen vaikutuksista ja seurauksista.

Haastattelutyyppiä on olemassa useita ja tässä tutkimuksessa laajasta valikoimasta on valittu puolistrukturoitu haastattelu. Haastattelulomakkeet ovat liitteenä työn lopussa sekä suomeksi (liite 1) että ruotsiksi (liite 2). Kysymysten muotoilu ja järjestys on kyseisessä haastattelutyypissä kaikille sama (Eskola & Suoranta 1998, 87). Tämän tutkimuksen yhteydessä ei ollut mielekästä luoda valmiiksi vastausvaihtoehtoja koska se olisi supistanut ja yksipuolistanut tuloksia. Kyseisen haastattelutyypin soveltuvuutta tähän tutkimukseen lisää se, että tutkittavana oleva aihe on sen verran tuntematon, ettei tutkijan ole mahdollista tietää vastausten suuntia kovinkaan tarkasti ja siksi valmiiden vaihtoehtojen luominen ei toimi tässä kohden. Avointen kysymysten käyttäminen antaa vastaajille laajemmat mahdollisuudet ilmaista itseään ja tutkijalle enemmän vastauksia analysoinnin ja johtopäätösten tueksi.

Haastattelua suunniteltaessa ja sen yhteydessä on tärkeää antaa haastateltavan valita itselleen mieluinen ja sopiva paikka haastattelun toteuttamiseen (Eskola & Suoranta 1998, 92). Haastattelija on se, joka toimii haastateltavan mukaan. Haastateltava valitsee ajan ja paikan ja haastattelija saapuu paikalle. Tein kaikki haastattelut haastateltavien ehdottamissa paikoissa ja heille sopivien aikojen puitteissa.

Lähes aina aineistonkeruun yhteydessä törmätään kysymykseen aineiston riittävästä koosta. Kuinka paljon aineistoa täytyy olla, jotta tutkimus olisi pätevä ja kelvollinen? Riittävätkö minun tutkimuksessani seitsemän henkilön haastattelut mihinkään? Eskolan ja Suorannan (1998, 62) mukaan laadullisen tutkimuksen yhteydessä aineiston koko ei ole merkityksellinen tekijä määriteltäessä tutkimuksen onnistumista. Myös Vilkkä (2005, 126) toteaa tutkimusaineiston laadun olevan määrää tärkeämpi. Hänen mukaansa tärkein tavoite on se, että tutkimusaineisto antaa avaimia tutkittavan asian ymmärtämiseen ja tulkittamiseen.

5.4 Aineiston käsittely ja analysointi

Laadullisen aineiston analyysille voidaan asettaa tarkoitus ja tavoite. Kerätyn aineiston selkeyttäminen ja uuden tiedon tuottaminen tutkimusaiheesta on erittäin tärkeää. Analyysin avulla tavoitellaan asian tiivistämistä ja mielekkäitä tulkintoja ilman että aineiston tuoma informaatio katoaa. (Eskola & Suoranta 1998, 138.)

Ei turhaan sanota, että laadullisen tutkimuksen haasteellisin osuus koittaa siinä vaiheessa kun hankittua aineistoa aletaan analysoida. Kun aineistoa on kerätty strukturoidulla lomakkeella, analysointiin ryhdytään vasta siinä vaiheessa kun varsinainen aineisto on saatu kasaan ja se

on järjestetty jollain tavalla (Hirsjärvi ym. 2000, 208). Se mikä erottaa kvantitatiivisen tutkimuksen kvalitatiivisesta, tulee esille kaikkein selkeimmin analysointivaiheessa. Siinä missä määrällinen tutkimus kerää tulokset mekaanisesti, joutuu laadullisen tutkimuksen tekijä itse aktiivisesti työstämään aineistosta analyysit ja tulkinnat. Aineistosta ei nouse esille itsestään yhtään mitään, vaan tutkijan on tehtävä kovasti töitä löytääkseen aineistosta olennaisen ja merkityksellisen sisällön. (Eskola 2001, 134.) Huomasin tulkinnan haasteellisuuden myös itse työtä tehdessäni.

Haastattelujen tekeminen tuntui sinänsä melko helpolta, kysyin kysymykset ja sain vastaukset ja koko aineisto tuli vielä tallennettuna Mini Disc -soittimeen. Laadullisessa tutkimuksessa onkin selvää, että kerätty aineisto on aina tallennettu kuvina tai tekstinä. Jotta aineistoon päästäisiin sisälle ja voitaisiin siirtyä varsinaiseen analysointivaiheeseen, se tulee kuitenkin ennen sitä muuttaa tutkittavaan muotoon. Tämä tarkoittaa haastattelun yhteydessä nauhoitusten muuttamista kirjoitettuun muotoon eli litterointia. Litterointi toimii hyvänä apuvälineenä ja muistina sekä helpottaa huomattavasti merkityksellisten yksityiskohtien havaitsemista aineistosta. (Ruusuvuori & Tiittula 2005a, 16.)

Litteroinnin pääajatuksena on toistaa se, mitä haastateltavat ovat nauhalle sanoneet. Lienee sanomatta selvää, ettei haastateltujen puhetta saa litterointia tehdessä muokata tai muuttaa. (Vilkkä 2005, 116.) Tutkimusote ja valitut tutkimustehtävät puolestaan ratkaisevat sen, millä tarkkuudella litterointi tulee tehdä (Hirsjärvi & Hurme 2001, 139). Tässä tutkimuksessa en kokenut litterointisymbolien käyttöä tarpeelliseksi vaan tein valinnan koko aineiston litteroimisesta sanatarkasti. Tutkimuksen tavoite huomioiden, analysointia varten riittävät toimenpiteet tulivat täten tehtyä.

Tuomi ja Sarajärvi (2003, 94) esittävät tiivistetysti neljässä vaiheessa sen miten laadullisen tutkimuksen analysoinnin tulisi edetä. Ensin on tehtävä vahva päätös siitä, mikä tässä kyseisessä aineistossa kiinnostaa. Sen jälkeen aineistosta poimitaan erilleen kaikki kiinnostukseen liittyvä ja muut seikat suljetaan ulkopuolelle. Kolmannessa vaiheessa aineisto järjestetään luokittelemalla, teemoittelemalla tai tyypittelemällä. Viimeisessä ja neljännessä vaiheessa kirjoitetaan löydöksistä yhteenveto. Olen pyrkinyt etenemään omassa tutkimuksessani hyvin pitkälti saman kaavan mukaisesti ja olen perehtynyt kunkin vaiheen toteuttamiseen vielä yksityiskohtaisesti.

Varsinaiseksi analyysimenetelmäksi valitsin kaikkeen laadulliseen tutkimukseen soveltuvan perusanalysointimenetelmän, sisällönanalyysin. Tärkein syy tähän valintaan oli sen hyvä so-

veltuvuus juuri tähän tutkimukseen. Myös menetelmän selkeys verrattuna muihin tarjolla olleisiin vaihtoehtoihin vaikutti valintaan. Sisällönanalyysiä käytetään kirjallisen materiaalin analysoimiseen ja lopputuloksena tuotetaan ilmiötä kuvaavia kategorioita (Kyngäs & Vanhanen 1999, 4).

Sisällönanalyysin avulla tutkittava ilmiö pystytään käsitteellistämään ja esittämään tiivistetyssä muodossa (Kyngäs & Vanhanen 1999, 3). Sisällönanalyysin tärkein tehtävä on saada tutkittava ilmiö tiivistettyyn ja yleiseen muotoon etsien tekstin takana olevia merkityksiä (Tuomi & Sarajärvi 2003, 116).

Sisällönanalyysi etenee induktiivisesti (aineistolähtöisesti) tai deduktiivisesti, jolloin jotain aiempia käsitejärjestelmiä käytetään hyväksi analysoinnissa (Kyngäs & Vanhanen 1999, 5). Teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä tarkoitetaan yksinkertaisesti sitä, että käytetään jo valmiina olevia käsitteitä. Aineistoa analysoidaan valmiiden käsitteiden pohjalta, eikä niitä luoden kuten puhtaassa aineistolähtöisessä analyysissä. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 116.) Tässä opinnäytetyössä lähestymistapa on induktiivinen eli tulkinnat tehdään pelkästään aineistosta nousevien asioiden perusteella, ei aiempiin käsitteisiin pohjautuen.

Tekemäni sisällönanalyysi (katso liite 3) pohjautuu Kynkään ja Vanhasen (1999, 5-7) vaiheittain etenevään induktiivisen sisällönanalyysin mallin. Se alkaa analyysiyksikön määrittämisellä, joka on tavallisesti sana, lause, ajatus lausuma tai ajatuskokonaisuus. Sen jälkeen aineisto luetaan läpi useita kertoja. Induktiivinen analysointiprosessi koostuu pelkistämisestä, ryhmittelystä ja abstrahoinnista. Pelkistämisen avulla aineistosta koodataan ilmaisuja, jotka liittyvät tutkimustehtävään. Ryhmittely yhdistää samanlaiset pelkistetyt ilmaisut omiin kategorioihin. Viimeisessä vaiheessa yleiskäsitteiden avulla muodostetaan kuvaus tutkittavana olevasta kohteesta. Olennaista on pitää tutkimusongelma koko ajan mielessä analysointia tehtäessä.

6 TULOKSET

Seuraavaksi esiteltävät tulokset perustuvat haastatteluiden pohjalta tekemääni induktiiviseen sisällönanalyysiin (liite 3). Opinnäytetyön tulokset on selkeintä esittää omissa alakappaleissa sisällönanalyysissa luotujen kategorioiden pohjalta ja perustuen kysymyslomakkeen mukaiseen järjestykseen. Perustelen samassa yhteydessä jokaisen tulkinnan ja tarjoan myös kursivilla ja lainausmerkeillä varustettuja vastaajien henkilökohtaisia sanomisia, suoria lainauksia, asian selkeyttämiseksi ja tulkinnan perusteeksi. Suorien lainausten merkitys on lisätä raportin luettavuutta ja osoittaa millaisen alkuperäisaineiston pohjalta kategoriat on muodostettu (Kyngäs & Vanhanen 1999, 10).

Olen luokitellut vastaajat sattumanvaraisesti numeroilla yhdestä seitsemään ja siihen perustuvat vastaajien suorien lainauksien perässä olevat lähdemerkinnät (esimerkiksi Vastaja 4). Kaksi vastaajaa vastasi haastatteluun ruotsin kielellä. Heidän vastauksien analysoinnissa on käytetty apuna ruotsin- ja suomenkielentaitoista henkilöä, jotta vastaukset on pystytty kääntämään sujuvasti ja totuudenmukaisesti suomen kielelle.

6.1 Suhtautuminen liikuntatoimien yhdistämistä kohtaan

Opinnäytetyön tutkimustehtävän avulla haettiin vastausta siihen, miten päättäjät Torniossa ja Haaparannassa suhtautuvat ajatukseen liikuntatoimien yhdistämisestä. Lähtökohtana voitaisiin pitää ajatusta, että yhteistyömyönteisyyttä on ollut havaittavissa rajan molemmin puolin.

Aiemmat tutkimustulokset (Kärki 1977, Väyrynen 1986) tukevat käsitystä, että kaikenlaiseen yhteistyöhön rajalla näiden kahden kaupungin välillä suhtaudutaan positiivisesti.

”Minusta se on erinomaisen hyvä ajatus. Nämä kaupungit sijaitsevat kylki kyljessä kiinni ja keskustataajamien ero on se kilometri, että jos jossakin niin tässä ne toimivat kyllä yhteisesti. Olen erittäin positiivisesti tämän asian takana.” Vastaja 3

”No mielestäni se on erinomaisen hyvä asia.” Vastaja 7

”No joo...kyllä tää niinku ajatuksena on kannatettava.” Vastaja 6
Myös tämä tutkimus osoitti selkeästi positiivisen asenteen. Voidaan siis todeta, ettei yhteistyön esteenä ole ainakaan negatiivinen suhtautuminen yhteistyötä kohtaan. Kukaan vastaajis-

ta ei suhtautunut liikuntatoimien yhdistämiseen negatiivisesti vaan kaikki näkivät sen hyvänä, toteutumiskelpoisena ja mahdollisena asiana. Myönteisyys oli erittäin läpitunkevaa ihan kaikissa vastauksissa. Alueella yhteistyöstä puhutaan päivittäin ja jotain konkreettista halutaan myös ilmeisesti saada aikaan.

Päätäjien vastauksissa oli havaittavissa myös eroja tutkimustehtävän suhteen. Eroja tuli kuitenkin vain siinä kohden, missä oli kyse yhdistämisen toteutumisen aikataulusta käytännössä.

”... se pitäis saada aikaseksi koska siitä on puhuttu vähintään kymmenen vuotta ihan vakavastikkin. Tää asia on aina vaan siirtynyt ja siirtynyt. Nyt on todellakin korkea aika sitten jo päästä ihan konkreettisiin tuloksiin.” Vastaja 7

”Uskon, että on järkevä edetä askeleittain, mennä eteenpäin askel askeleelta ja pitkällä tähtäimellä liikuntatoimet voidaan yhdistää ja istua samassa konttorissa.” Vastaja 1

Yhdistymisen etenemisen nopeus jakoi mielipiteitä. Innokkaimmat halusivat ja olivat valmiita laittamaan asian heti käyntiin kun taas toiset ehdottivat hitaampaa, pienin askelin etenevää aikataulutusta. Tähän voi olla syynä hieman erilaiset toimintatavat Ruotsissa ja Suomessa. Ruotsin kuntalaki todettiin jo teoriaosassa selvästi yksityiskohtaisemmaksi kuin Suomessa ja sen lisäksi Ruotsin puolella pyritään huomioimaan paremmin kaikkien mielipiteet.

Jokaiselle halutaan antaa mahdollisuus saada äänensä kuuluviin ja asioista keskustellaan Ruotsin puolella selkeästi pidempään kuin Suomessa ennen varsinaista päätöksentekoa. Huomasin itsekkin tämän saman asian käytännön tasolla pitäessämme opinnäytetyön puitteissa palaverieja rajan molemmilla puolilla. Suomalaisilla tuntuu olevan kiire ja hätä saada asiat tehtyä pikaisesti kun taas ruotsalaiset ovat maltillisempia ja haluavat antaa asioille aikaa.

Huomasin, että myös vastaajat itse tiedostavat sen, mikä vaikutus heillä on nimenomaan poliittisina päättäjinä tällaisten asioiden käytännön toteutumiseen. Eräs vastaajista tuo hyvin havainnollisesti tämän tietoisuuden esille haastattelussaan.

”Sitten se onkin vähä pitemmällä tähtäimellä se että nämä virastot panis saman katon alle ja mut sekin on aivan realistinen ajatus jos vaan poliittiset tabot siihen suuntaan puhaltavat niin se, ne vaan päättää koska kymmenen vuoden päästä, viiden vuoden päästä vai huomenna niin se järjestyy.” Vastaja 5

6.2 Liikuntatoimien yhdistymistä estävät tekijät

On luonnollista, etteivät näin laajamittaiset suunnitelmat voi toteutua ilman jonkunlaisia vaikeuksia tai hankaluuksia. Vastaaajia pyydettiin nimeämään ne tekijät, jotka he kokivat suurimmiksi esteiksi yhdistymisen tiellä.

”Oikeastaan en näe mitään esteitä.” Vastaaaja 1

”...siinä ei periaatteessa oo juurikaan mitään suuria esteitä.” Vastaaaja 5

”...ylivoimaisia esteitä ei ole mitään. Se on ilman muuta selvä asia.” Vastaaaja 7

Yllättävää kyllä, monet haastateltavat toivat kuitenkin esille sen, että asian eteenpäin viemiseksi ei ole olemassa oikeastaan mitään suuria esteitä, tai ainakaan mitään sellaisia, joista ei voisi päästä yli tavalla tai toisella. Tämä kertoo omalla tavallaan siitä, että kaikki hyväksyvät ja tiedostavat sen, että jonkunlaisia esteitä on, mutta niiden yläpuolelle pääseminen ei tunnu mahdottomalta. Vastaaajien mielestä esteet yhdistymisen tiellä ovat voitettavissa.

Asiaa kuitenkin tarkemmin mietittyään, löysivät kaikki vastaajat kuitenkin ainakin joitain hidastavia tekijöitä yhdistymisen tielle.

”No minusta tässä ei voi olla esteitä muuta kuin korvien välissä eli meidän asenteissa.” Vastaaaja 3

”...siinä niinku enemmänkin tulee näitä ballinnollisia esteitä mutta toiminnallisesti ei ehkä niinkään paljon että toiminnallisesti on helpompi edetä ku tällä ballinnon puolella.” Vastaaaja 2

”Isoimmat esteet ovat mentaalinen raja, eristäytyminen ja asenteet.” Vastaaaja 4

”No, oisko se näin, että ainahan tällaiset vähän isommat uudet hankkeet, niille löytyy niitä vastustajia. Se yleinen mielipide ja tuota ekana mulla tulee mieleen tässä kun puhutaan Ruotsin valtiosta ja Suomen valtiosta niin siinä on kaikkennäköisiä lakijuttuja ja jotka ei sitten välttämättä ihan sitten kivuttomasti sitten käy että liikuntatoimet voitaisiin ainakaan millään nopealla aikataululla yhdistää.” Vastaaaja 6

Useat nimesivät suurimmaksi esteeksi ihmisten asenteet ja lainsäädännölliset tai hallinnolliset esteet. Tämä oli odotettavissa siinä mielessä, koska paikallista lehtikirjoittelua seuranneena

tiedän varsin hyvin, että juuri näistä lainsäädännöllisistä vaikeuksista on kirjoitettu lähivuosi-
na erittäin säännöllisesti. Asian eteen on koetettu tehdä milloin mitäkin, asettaa erilaisia työ-
ryhmiä asiaa selvittämään tai luoda yhteistä juridista elintä tilannetta helpottamaan, missään
näistä kuitenkaan varsinaisesti onnistumatta. Ei ole siis ihmeekään, että monen mielessä juuri
nämä juridiset seikat nousevat ensimmäisenä mieleen.

Asenteita tuntuu hieman hankalammalta ymmärtää, koska kansainvälistyminen on nykypäi-
vää joka paikassa. Toisaalta on hyvä muistaa, että asenteiden muuttuminen voi viedä pitkiä
aikoja. Kun en tiedä asennoitumisen historiaa Haaparanta-Tornio -alueella, on vaikea sanoa
millaisia muutoksia asenteissa on tapahtunut vuosien aikana.

6.3 Liikuntatoimien yhdistymistä edistävät tekijät

Heti hankaluuksien kartoittamisen jälkeen siirryttiin yhdistymisen mahdollisuuksiin eli niihin
olemassa oleviin tekijöihin, jotka päinvastoin voisivat edistää ja edesauttaa sitä, että liikunta-
toimien yhdistäminen todella toteutuisi.

On selvää, että kun jostakin asiasta saa kokemuksia ja jos kokemukset ovat vielä myönteisiä,
tämä edistää ja helpottaa asioiden etenemistä seuraavalla kerralla. Joka kerta ei tarvitse miettiä
samoja asioita uudestaan vaan asiaan alkaa vähitellen sopeutua, eikä se tunnu enää niin uu-
delta ja hankalalta. Tässä tapauksessa kuviteltu esimerkki voisi mennä niin, että kynnys järjes-
tää seuraavallakin kerralla yleisurheilukilpailut yhteistyössä rajan toisella puolella sijaitsevan
yleisurheiluseuran kanssa ei ole onnistuneen kokemuksen jälkeen enää niin korkea. Seuraa-
valla kerralla järjestäminen tuntuu jo hiukan tutummalta ja helpommalta ja perinnettä jätet-
täessä yhteistyö voi parhaassa tapauksessa muuttua rutiiniksi, jota kummankaan osapuolen ei
tarvitse jännittää.

*”No minusta me ollaan jo nytten menty melko pitkälle siinä, että on käytetty ristiin yhteisiä, toinen tois-
temme liikuntapaikkoja ja sitä kautta. Se kyllä edistää tämän hankkeen toteutumista eli meillä on jo käy-
tännön kokemusta ja positiivisia kokemuksia siitä olemassa.”* Vastaja 3

*”...tämä yhteistyö mitä käydään tuonne Haaparannan suuntaan niin sehän sinällään on jo semmoinen
mikä ei ketään kummastuta että tällaisiäkin hankkeita otetaan esille.”* Vastaja 6

*”No tällä hetkellä on jos katsotaan hieman taaksepäin niin meillä on monia semmoisia yhteisiä hank-
keita ollut jossa on tehty liikuntaedellytyksiä parantavia rakenteellisia ratkaisuja ja sitten näitä nimen-*

omaan tilojen rakentamisen osalta on edetty niin että on jompaankumpaan kaupunkiin rakennettu tiloja joten ei ole välttämättä tarvinnut molempiin tehdä.” Vastaaaja 2

”Etuna on myös se, että on alettu enemmän ja enemmän tehdä yhteistyötä urheilussa ja osallistua toinen toistemme yhteisöihin rajan yli.” Vastaaaja 4

Vastajaat olivat melko yksimielisiä siitä, että nykyään ja tähän päivään mennessä on tehty jo todella paljon yhteistyötä rajan yli ja saatu kokemuksia siitä. Vastajien mielestä tämä kokemus ja yhteistyön pitkät perinteet tukevat liikuntatoimienkin yhdistämistä. Tämä ei yllätä myöskään minua tutkijana koska naapurikaupunkien tekemästä yhteistyöstä löytyy hyllymetreittäin materiaalia kirjastosta ja Internetistä.

Teoriaosuuden organisaatiokaavioistakin voidaan päätellä liikuntatoimien rakenteen olevan hyvin samankaltainen Torniossa ja Haaparannassa. Se helpottaa omalta osaltaan yhteistyötä, koska aikaa ei kulu toisten toimintatapojen opettelemiseen. Aikaisemmat kokemukset yhteistyöstä kaupunkien välillä ovat opettaneet luonnollisesti kummankin kaupungin tapoja toimia.

6.4 Yhdistymisen taloudelliset vaikutukset

Millaisia taloudellisia seuraamuksia liikuntatoimien yhdistämisellä olisi sitten asianomaisille kaupungeille? Kysymys on omalla epäsuoralla tavallaan oikeastaan hieman johdatteleva koska useimpien projektien tarkoituksena on yksinkertaisesti ja ainoastaan tuottaa kustannussäästöjä eli puhdasta riihikuivaa. Useampi vastaaaja toi esille tämän näkökulman.

”Kyllähän hanke entistä enempi yhtenäistää meidän olemassa olevien paikkojen käyttöä ja mitä vähempi meidän tarttee rakentaa ja mitä vähempi pitää yllä liikuntapaikkoja, niin sitä enempihän siinä säästyy rahaa. Mutta kuitenkin kun meillä on kummatkin liikuntapaikat täysin käytössä niin se luo kuntalaisille hyvän palvelun.” Vastaaaja 3

”No kyllähän tietysti on se, että jos yhdessä rakennetaan niin silloin kustannukset aina puolittuvat ja siinä mielessä sillä on taloudellisia vaikutuksia nimenomaan investointipuolen käyttötalouteen ja resursointiin ja näin on tuossa tähänkin mennessä tapahtunut että on voitu kustannuksia puolittaa puolin ja toisin muillakin palvelualueilla kuin pelkästään liikuntatoimella mutta tällä liikuntatoimen saralla on nyt sitten viime vuosina herätty entistä enemmän tähän yhteiseen toimintaan.” Vastaaaja 2

”Tietenkin se antaa taloudellista etua.” Vastaja 1

”No niinku tuossa äsken jo sanoin niin ilman muuta siitä saadaan säästöjä.” Vastaja 7

Rahasta puhuminen leimataan usein itsekkääksi tai raadolliseksi mutta tosiasia on se, että kuntien ja kaupunkien talous on tiukalla. Tämän seurauksena säästöjä haetaan lähestulkoon keinolla millä hyvänsä. Jos jossain asiassa on mahdollista säästää, sitä tilaisuutta harvemmin jätetään käyttämättä. Kuulostaa ehkä karulta, mutta monesti raha on se, joka ratkaisee. Vastajien esille tuoma rahan säästämisen korostaminen ei hätkähdytä oikeastaan lainkaan. Kaikki vastaajat toivat siis selkeästi esille sen, että liikuntatoimien yhdistäminen toisi ennen kaikkea rahallisia säästöjä.

6.5 Yhdistymisen toiminnalliset vaikutukset

Taloudellisten vaikutusten lisäksi on olennaista ennakoida ja miettiä ennen isomman muutoksen toteutumista miten sen vaikutukset näkyisivät käytännön toiminnan tasolla. Lähtökohtana kaikilla muutoksilla ja yhdistymisillä lienee se, että niistä on jotain hyötyä jollekin ja mieluiten vielä jotain sellaista hyötyä jonka voi nähdä rahassa tai ainakin vähintään käytännön tasolla. Vastajilta kysyttiin mitä siitä seuraisi toiminnallisella tasolla jos yhdistyminen toteutuisi? Miten se näkyisi rajakaupunkien arjessa?

Jos kaksi asiaa yhdistyy, on tulos tunnetusti enemmän kuin niiden summa. Tämä verkostoituminen antaa sellaisia etuja, joita kumpikaan kaupunki ei yksin pystyisi saavuttamaan. Tällä seikalla on hyvä perustella yhteistyötä ja sen tarpeellisuutta. Sen avulla saavutetaan enemmän kuin mitä se vaatii.

*”No minä näen toiminnalliset vaikutukset sillä tavalla että se nimenomaan näiden kuntalaisten palvelu-
rustusta parantaa.” Vastaja 2*

”... saadaan sitten toimintaa näillä suorituspaikoilla ja toimintaa liikunnassa yleensä paljon paremmaksi.” Vastaja 3

”No mie ainakin uskon että se tulis vilkastamaan vilkastuttamaan vielä meidän ennestään erittäin vilkasta ja korkealla tasolla olevaa liikuntatoimintaa ja urheilua eli se varmasti antaa kimmokkeen myös sitten yhä

enemmän ja enemmän tämmösille urheiluseurojen väliselle yhteistyölle ja jopa urheiluseurojen yhdistämiselle.”

Vastaaja 7

Liikuntatoimien yhdistämisellä olisi vastaajien mukaan vain ja ainoastaan positiivisia vaikutuksia raja-alueen liikuntatoimintaan. Isoin esille nostettu toiminnassa näkyvä asia oli palvelun laadun parantuminen ja ennen kaikkea monipuolistuminen. Jos asiakas saa yhtäkkiä käyttöönsä puolet enemmän mahdollisuuksia liikunnan harrastamiseen, kukapa ei olisi tyytyväinen siihen. Nykyään kunnat joutuvat ajattelemaan tuottamiaan palveluita aiempaa asiakaslähtöisemmin, koska nykyajan kuluttaja ja kuntalainen osaa jo vaatia enemmän kuin ennen. Halutessaan vastata tähän tarpeeseen ja pitää kuntalaiset tyytyväisenä, on palvelun laatuun panostettava.

Oli mielenkiintoista huomata miten vastaajat, alueen poliittiset päättäjät, toivat esille erään yllättävän toimintaan olennaisesti vaikuttavan seikan, jota en itse ollut osannut ajatella.

”No siinäkin mä oon aivan vakuuttunut että olis ainoastaan positiivisia. Yks mitä me ollaan keskusteltu paljon on jos meillä niinku hallit ja urheilutilat ja liikuntatilat paikat olis yhteiskäytössä niin voitais käyttää tätä aikaeroa hyödyksi mikä on tällä hetkellä, että voi sanoa että meillä on kakskytkuus tuntia vuorokaudessa ja sillä tavalla saatais enemmän käyttöä näille halleille ja enemmän aikoja, enemmän tiloja senroille ja käyttäjille Haaparanta-Tornio alueella.” Vastaaja 5

”Voitaisiin hyödyntää aikaa paremmin sekä aamulla että illalla. Olis enemmän tunteja käytettävissä.”

Vastaaja 4

Erityisenä piirteenä tuotiin esille Suomen ja Ruotsin aikaero. Suomessa eletään yksi tunti Ruotsin aikaa edellä ja tämä pieni aikaero voidaan todellakin hyödyntää käytettäessä liikuntapaikkoja yhteisesti.

6.6 Yhdistymisen vaikutukset henkilöstöön

Muutoksilla on aina suoria, ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia, joista on tärkeä olla tietoinen ennen lopullisten päätösten tekemistä. Etenkin asianomaisille tulisi tiedottaa asiasta ja heitä tulisi kuulla ennen päätöksentekoa. Joskus vaikutukset ovat positiivisia, mutta ne voivat olla yhtä hyvin myös negatiivisia.

Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi on aina haasteellista ja tulkinnat riippuvat melko usein asenteista ja näkemyksistä. Kahden eri henkilön tekemät arvioinnit voivat poiketa toisistaan huomattavasti. Onkin syytä painottaa, että tässä yhteydessä on kyse päättäjiä eikä suinkaan itse henkilöstön ajatuksista sen suhteen, millaisia vaikutuksia henkilöstöön tulisi kohdistumaan yhdistymisen seurauksena.

Henkilöstöön kohdistuvien vaikutusten arviointi osoittautui melko hankalaksi. Karkeasti ottaen voidaan sanoa että vastaajat jakaantuivat kahteen leiriin sen suhteen, tulisiko muutoksia tapahtumaan henkilöstön asemassa vai ei.

”En usko, että tällä henkilöstön asemaan olisi mitään vaikutuksia että tämä henkilöstö jota meillä on olemassa, se on niin väbäinen että sitä ei varmasti tarvitse eikä kannata vähentää vaikka päästäisiin yhteisesti käyttämään että minusta siinä olis somempi ottaa hyöty irti sieltä toiminnan parantumisen kautta ei säästönä henkilöstön vähentämisen kautta. Tätä kautta näkisin, että henkilöstön asema ei muutu käytännöllisesti katsoen mihinkään.” Vastaja 3

”Ärsyyntymistä tulee siitä, jos samasta työstä maksetaan erisuuruista palkkaa mutta sehän on melko tarkoin säädeltyä joten en usko, että palkoissa ja työajoissa esiintyy mitään suuria eroja.” Vastaja 4

”No ainakin sillä tavalla, että päivystysvuorojen osalta pystyttäisiin tekemään yhteiskäyttöä, kulunvalvonnan osalta samoin. Henkilöt voisivat jonkun verran erikoistua eli käyttää hyväksi erikoistumisosaamistaan näissä tilanteissa. Ja saattaa olla niinkin, että jopa niin että nykyistä pienemmällä henkilöstömäärällä pystyttäis hoitamaan nämä kyseiset kentät ja niiden valvonta ja samoin sitten tämä toiminnallinen puoli mikä siihen liittyy.” Vastaja 2

”Se tilannehan on täällä hetkellä semmonen Haaparannalla ja luultavasti Torniolle ei oo niin kaukana siitä niin pieni pula rahasta ja suurin osa kustannuksista on henkilökuluja henkilöstömenoja ja se voi tietenkin olla näin että vois tämän toiminnan vähä tehokkaammin vetää että ehkä siinä muutama virka vois vähentyä. Mä en sano että näin käy mutta että se on paljon mahdollista mutta toisaalta mä luulen että henkilökunnalle tulis paljon mielenkiintoisempi työ vois ehkä vapaasti tai ei vapaasti mutta vois työskennellä joko Torniossa tai Haaparannalla ja ehkä molemillakin puolella varsinkin viikonloppuina ko ei oo niin monta vabtimestaria töissä että tehokkaammin käyttää. Mä luulen että se vois jonkun verran tietenkin vähentää henkilökuntaa totaalisesti tai noin kokonaisuudella mutta toisaalta antaa niille mielenkiintoisempaa työtä.” Vastaja 5

”No en mie tiää onko siinä käytännössä muuta ku se että tavallaan työalue työkenttä laajenee se käsittää koko Tornion ja Haaparannan ja musta tuntuu että meillä varmaan molemmilla puolilla tuo liikuntapuolen henkilöstö että sillä olis valmiudet semmoseen. Sebän on beillekin uusi haaste mutta se on myöskin sitten tämmönen tuo uutta sisältöä siihen työhön että ymmärtäisin että henkilöstö lähtis innolla tähän mukaan.”

Vastaja 7

Vain pieni osa vastaajista oli vakuuttunut siitä, ettei henkilöstön asemassa tule tapahtumaan mitään suuria muutoksia liikuntatoimien yhdistämisen seurauksena. Sen sijaan suurin osa vastaajista asettautui näkökulman taakse, jonka mukaan henkilöstöä voidaan mahdollisesti vähentää mutta työtehtävät tulevat muuttumaan kiinnostavammiksi ja monipuolisemmiksi.

On mielenkiintoista nähdä miten vastaajat jakaantuivat eri leireihin vaikutusten suhteen. Haluttiinko vastaamalla henkilöstöön kohdistuvien vaikutusten olevan mitättömiä vähätellä niitä tai antaa sosiaalisesti hyväksytympi vastaus kysymykseen? Ehkä henkilöstö haluttiin pitää tyytyväisenä ja vakuuttaa jalosti ettei muutos vaikuta mitenkään heihin. Ja toisaalta mitä liikkui niiden päättäjien mielessä jotka vastasivat suorapuheisesti henkilöstömäärän vähentyvän mutta työtehtävien parantuvan.

Totuushan on, että henkilöstömäärät ovat molempien kaupunkien liikuntatoimissa todella pieniä ja usein sama henkilö joutuu hoitamaan useampaa tehtävää samanaikaisesti. Molemmilla puolilla organisaatiokaaviot muistuttavat rakenteeltaan toisiaan. Tämä puhuu sen puolesta, että työntekijöillä olisi edellytyksiä työskennellä varmasti rajan toisella puolellakin vastaavissa tehtävissä, koska työnkuva ei olisi kovinkaan paljon erilaisempi.

Eräs vastaajista ei osannut vastata kysymykseen ja uskalsi myöntää sen. Samalla hän toi esille ehkä muidenkin mielessä pyörineen ajatuksen henkilöstön aseman tärkeydestä koko yhdistymisen kannalta.

”Se on kysymys johon mulla ei ole vastauksia, ensinnäkään en tunne millainen henkilöstö Ruotsin puolella on ja tää on just semmoinen yks varmaan kuumimmista perunoista sittenkun lähdetään ihmisten mieltä muokkaamaan että miten tässä nyt sitten henkilöstölle käy. Mie en osaa tuohon sanoa sen enempää.”

Vastaja 6

6.7 Yhdistymisen vaikutukset käyttäjiin

Käyttäjien kohdistuvien vaikutusten arviointiin liittyvät samat asiat, jotka tulivat jo sanottua aiemmin ihmisiin kohdistuviin vaikutuksiin liittyen. Käyttäjät ovat ihmisiä ja heidän oman, henkilökohtaisen mielipiteen kuuleminen asiasta voisi tuoda lisätietoa. Mutta nyt mennään poliittisten päättäjien mielipiteillä ja näkemyksillä eteenpäin. Yksimielisesti he näkivät käyttäjiin kohdistuvat vaikutukset yhtenä isona syynä koko yhdistymiselle.

”Asiakkailla olisi enemmän tietoa ja mahdollisuuksia harrastaa vapaa-aikana ja palveluiden saatavuus parantuisi.” Vastaaaja 1

”Voisimme tarjota parempaa palvelua ja jotkut suorituspaikat ja rakennukset voisivat erikoistua tai keskittyä tiettyihin asioihin esimerkiksi salibandytoiminta voisi keskittyä yhteen ja samaan paikkaan.” Vastaaaja 4

”Aivan vain positiivisia...se parantais ja antais enemmän mahdollisuuksia käyttäjille.” Vastaaaja 5

”Käyttäjien asema mielestäni paranee. Sitä kautta voidaan entistä vapaammin ja entistä runsaammin käyttää molemmin puolin rajaa olevia tiloja ja sitä kautta meillä on enempi tämmöstä kapasiteettia käytössä.” Vastaaaja 3

”No ei voi sanoa mitään muuta kun vain ja ainoastaan positiivisia. Että parantais käyttäjien asemaa.” Vastaaaja 6

Käyttäjien asemaan koettiin kohdistuvan vain positiivisia vaikutuksia. Vastajien mukaan yhdistämisestä seuraisi parempaa palvelua ja monipuolisempaa tarjontaa käyttäjien suuntaan.

6.8 Liikuntatoimien yhteinen toimiva organisaatio

Tämä kysymys osoittautui liian hankalaksi haastatelluille. Yksi toisensa jälkeen vastaajat totesivat, ettei heillä ole tällä hetkellä edellytyksiä ja kykyä vastata tähän. Tämä oli melkein ainoa asia, jota toimivan organisaation rakenteesta saatiin tässä haastattelussa selville. Toki jotain yleisiä seikkoja mainittiin, mutta yksityiskohtaisemman organisaation hahmotteleminen vastaajien perusteella jää tekemättä tämän tutkimuksen puitteissa. Myös se, että liikuntatoimi-

en yhdistäminen tuntuu innostuksesta huolimatta olevan pitkän matkan ja suunnittelun takana vaikuttaa siihen, ettei asiasta osaa vielä yksinkertaisesti sanoa mitään.

”No se on jo vähän suurempi kysymys että mä en siihen oikein oo valmis tällä hetkellä vastaamaan mutta sen täytyy poliittisesti hyvin tarkkaan miettiä ja lähteä siitä onko se yhteinen poliittinen organisaatio ja sen mukaan sitten alkaa miettiä käytännön puolta olla virkamies ja vahtimestariorganisaatio että onko se sitten yks tai onko siinä poliittisella puolella Haaparannalla sekä Torniossa mutta se on niinko ensimmäinen askel ottaa ja ratkasta millä tavalla poliittisesti organisoidaan tämä toiminta..onko se yhen hatun alla vai kahen hatun alla ko kahen hatun alla niin silloin pitää miettiä millä tavalla ratkaistaan ja mihin niinku tämä työntekijät virkamiehet ja vahtimestarit mihin ne kuuluu, että se on vähän suurempi kysymys.” Vastaja 5

”Mielestäni on liian aikaista spekuloida sitä, miltä organisaatio tulee näyttämään. Siihen menee kuitenkin useita vuosia kun ollaan siinä tilanteessa, että olisi mahdollista yhdistää liikuntatoimet ja olla samoissa tiloissa.” Vastaja 1

Yhteisen organisaation muodon määrittelemineen tämän opinnäytetyön puitteissa ei onnistunut. Ilmeisesti vastaajien mielestä todelliseen yhdistymiseen on vielä matkaa niin paljon, että tässä vaiheessa on liian aikaista alkaa esittää minkäänlaisia arvauksia organisaation muodosta tai toiminnasta.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tulokset osoittivat kiistattoman selkeästi sen, että Tornion ja Haaparannan kaupunkien päättäjät suhtautuvat positiivisesti kaupunkien liikuntatoimien yhdistämistä kohtaan. Yksikään haastateltu päättäjä ei näe visiota mahdottomana tai epärealistisena. Yhteistyön toteuttamisen keinoista ja etenemisaikataulusta sen sijaan ollaan hieman eri mieltä. Toiset haluavat edetä pikavauhdilla kun taas maltillisemmat päättäjät ehdottavat hitaasti etenevää prosessia. Tärkeintä lienee kuitenkin se, että ajatuksen taakse löytyy yhä edelleen kannatusta, eikä liikuntatoimien yhdistämisen ajatusta kannata ainakaan mielenkiinnon puutteen takia sulkea pois suunnitelmista.

Tutkimustuloksen painoarvoa korostaa se, että nykyaikana erilaisten muutosten toteutuminen on enenevässä määrin kiinni nimenomaan siitä, mitä poliittinen päätöksentekijäkunta on asiasta mieltä. Hyvänkin asian eteneminen voi pysähtyä byrokratian rattaisiin tai toisin sanoen myös huono asia voi edetä lastun lailla päätöksentekovirrassa. Toki myös hyvät ja myönteiset asiat voidaan saada toteutumaan tällä tavalla.

Tutkimuksen tuloksia lukiessa kannattaa kuitenkin muistaa se, että on eri asia puhua jonkun asian puolesta kuin tehdä sitten käytännössä varsinaisesti jotain sen eteen. Teot vaativat aina enemmän kuin pelkät sanat. Se, että yhdistymisasiasta ja sen toteuttamiskelpoisuudesta ollaan yhtä mieltä rajan molemmin puolin, on kuitenkin hyvä lähtökohta asian eteenpäin viemiselle ja kehittämiselle.

Tutkimuksen mukaan suurimmiksi yhdistymisen esteiksi nousivat ihmisten asenteet sekä lainsäädännölliset ja hallinnolliset tekijät. On katsottava ajassa taaksepäin ja muisteltava mikä tuolloin on ollut yhteistyön esteenä ja mietittävä ovatko yhteistyön esteet poistuneet keskuudestamme vai kenties vain muuttaneet muotoaan yhteiskunnan muutosprosessissa. Aiempien tutkimusten (Kärki 1977, Väyrynen 1986) mukaan esteinä tiiviimmälle yhteistyölle ovat aiemmin olleet lähinnä kieliongelmat, tiedon puute ja negatiiviset asenteet. Kieliongelmien ja tiedon puutteen voidaan sanoa ratkenneen ajan kuluessa mutta miten on käynyt asenteille? Edelleen 2000-luvulla yhteistyötä jarruttaa ihmisten skeptinen suhtautuminen kansainväliseen yhteistyöhön. Entä jos naapuri voittaa enemmän tässä yhteistyössä ja meille jää häviäjän osa? Globalisaatio on nykypäivää, maailma kansainvälistyy, mutta asenteista pidetään edelleen tiukasti kiinni. Uutena yhteistyötä estävänä vitsauksena ovat tulleet hallinnolliset ja lain-

säädännölliset hankaluudet. Miten menetellä kun halua on kahden naapurikunnan yhteistyölle, mutta byrokratia koettaa tulla väliin.

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että rajaesteitä on ollut aiemmin ja vaikka niitä on saatu ratkottua, esteitä on edelleen. Kuvio näyttäisi toistavan itseään noidankehämäisesti, vaikka ajat muuttuvat. Onkin löydettävä oikea suhtautuminen asioihin. On uskottava ja ehkä jopa hyväksyttävä se tosiasia, ettei kaikkia rajaesteitä saada ehkä koskaan poistettua. Niistä huolimatta on mahdollista löytää sopivia tapoja toimia kansainvälistä yhteistyötä edistäen raja-alueilla, jos tahtoa ja todellista halua siihen on. Loppu on kiinni enää luovuudesta ja yhteen hiiheen puhaltamisesta – niistä yhteistyö on tehty.

Yhteinen pitkä historia ja jaetut kokemukset ovat Haaparanta-Tornio -alueen vahvuus ja yhteistyön jatkuvan syventämisen mahdollisuus. Uusia keinoja tehdä molempia osapuolia hyödyttävää yhteistyötä löytyy varmasti. Yhdistymisen taloudellisissa ja toiminnallisissa vaikutuksissa ei tullut esille mitään erityistä vaan pikemminkin vastaukset mukailivat selkeästi yleistä linjaa rahan ja muun hyödyn merkityksellisyydestä erilaisissa muutoksissa. Henkilöstöön ja käyttäjiin kohdistuvien vaikutusten suhteen päättäjät olivat osaksi eri mieltä mahdollisista vaikutuksista. Erityisesti henkilöstöön kohdistuvien vaikutusten kohdalla mielipiteet jakaantuivat rajusti. Onkin sanomatta selvää, että näihin asioihin kannattaa hakea vielä lisätietoa esimerkiksi asianomaisia haastatteleamalla ja heiltä kyselemällä.

Yhteisen konkreettisen organisaation hahmotteleminen osoittautui luultua hankalammaksi ja onkin selvää, että vielä pitkään tullaan jatkamaan entisen kaltaiseen malliin. Päättäjät eivät osanneet tai halunneet tässä vaiheessa vielä hahmotella kovinkaan yksityiskohtaisesti mahdollista organisaatiota. Anti tämän tutkimustehtävän osalta jäikin vajaaksi. Isot asiat eivät ta-pahdu kovin nopeasti.

8 POHDINTA

Tutkimusta ei voi kutsua yleistettäväksi, mutta sen tarkoitus ei ollut alun alkujaankaan olla sellainen. Näkisin tutkimuksen kuitenkin luotettavana alueen päättäjien suhtautumisen heijastajana. Luotettavuuden puolesta puhuvat tekstiin lisätyt sanatarkat lainaukset, joilla pyritään tuomaan objektiivisessa ja tarkassa muodossa päättäjien ajatuksia, ilman haastattelijan tulkin-toja. Nauhuri haastattelun tallentajana on myös luottamusta lisäävä tekijä. Sen lisäksi jo ennen haastatteluja tehdyt valinnat kysymysten muodon ja rakenteen suhteen väärinymmärrysten välttämiseksi ovat lisänneet tämän tutkimuksen pätevyyttä. Toki täytyy muistaa, että olen vasta aloitteleva tutkija, joka tekee vielä varmasti joitakin virheitä opetellessaan ja harjoitellessaan tutkimuksen tekemistä. Alussa sitä on ihan sekaisin kaiken saatavissa ja käytettävissä olevan tiedon kanssa. Vähitellen ajatus alkaa hieman selkeytyä. Käsi sydämellä voin sanoa yrittäneeni ja tehneeni parhaani tämän työn eteen.

Haastattelun tilalla on oma vaikutuksensa lopputuloksen laatuun ja siksi Vilkka (2005, 112) on sitä mieltä, että tutkijan täytyy tuoda aina omassa tutkimustekstissään esille ajan, paikan ja haastattelutilanteen vaikutukset. Se ei vastaa pelkästään haastattelun laatuun, vaan myös kerätyn aineiston kykyyn vastata tutkimuksen tavoitteisiin ja tutkimusongelmiin. Kaikki minun tekemät haastattelut tehtiin haastateltavien ehdoilla (ajankohta, paikka) eikä minkäänlaisia häiriötekijöitä esiintynyt haastattelujen aikana. Näiltä osin haastattelut vastasivat tutkimukselle asetettuja tavoitteita.

Vastaajat olivat siis poliittisia vaikuttajia ja kun heistä on kyse, on pakko miettiä myös mahdollisuutta antaa sosiaalisesti hyväksyttäviä vastauksia tällaisessa yhteydessä. Poliitikkojen sanoihin tartutaan helpommin kuin meidän tavallisten ihmisten lausuntoihin. Poliitikon on osattava vastata diplomaattisesti ja fiksusti, jottei hän joutuisi hankaluuksiin. Hirsjärvi ym. (2000, 193) muistuttaakin, että haastattelussa on otettava huomioon luotettavuutta heikentävänä mahdollisuutena sosiaalisesti hyväksytyjen vastausten antaminen. Tällä hän tarkoittaa sitä, että haastateltava vastaa kysymyksiin niin kuin hän olettaa niihin haluttavan vastata. Haastateltava voi ottaa jonkun roolin tai puhua haastattelutilanteessa toisin kuin jossakin muussa yhteydessä. Etenkin vaikeista asioista kuten taloudellisista seikoista helposti vaietaan. On mahdollista, että myös tässä tutkimuksessa haastateltavina olleet päättäjät suuntasivat vastauksia ainakin jonkun verran sosiaalisesti hyväksytyyn ja haluttuun suuntaan, etenkin niiden kysymysten kohdalla joissa oli puhe taloudesta ja henkilöstön asemasta.

Mikä tekee laadullisesta tutkimuksesta luotettavan? Kvalitatiiviseen tutkimukseen eivät päde samat arviointikriteerit kuin kvantitatiiviseen. Laadullisen tutkimuksen yhteydessä ei puhuta niinkään reliabiliteetista eli toistettavuudesta tai validiteetista eli pätevydestä tai jos puhutaan, niillä on usein hieman erilainen merkitys kuin määrällisen tutkimuksen yhteydessä. Jollain tavalla laadullisen tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyttä on kuitenkin arvioitava. Hirsjärven ym. (2000, 214) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan parantaa siten, että tutkija selostaa mahdollisimman tarkasti jokaisessa eri vaiheessa mitä on tehty ja miksi. Haastattelututkimuksen yhteydessä tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että aineistonkeruupaikat ja olosuhteet sekä häiriötekijät ja haastatteluihin käytetty aika kerrotaan totuudenmukaisesti ja selkeästi. Myös kaikki tutkijan tekemät tulkinnat on perusteltava. Hirsjärvi ym. (2000, 215) suosittelee myös suorien, autenttisten lainauksien käyttämistä tutkimusselosteen selkeyttämiseksi ja rikastuttamiseksi. Tämän tutkimuksen tulososiosta löytyy myös näitä lainauksia.

Mäkelä (1990, 47-52) esittää oman ajatuksensa laadullisen tutkimuksen arviointikriteereistä ja hän jakaa sen neljään eri kategoriaan: aineiston merkittävyys, aineiston riittävyys, analyysin kattavuus sekä analyysin arvioitavuus ja toistettavuus. Ensimmäisellä näistä hän tarkoittaa sitä, että tutkijan on pystyttävä perustelemaan oman aineistonsa merkittävyys yhteiskunnallisestikin ajatellen. Näkisin, että tällä hän tarkoittaa lähinnä sitä, että kerätty aineisto on analysoinnin arvoinen eikä mikään niin sanottu nollatutkimus. Mitä tulee aineiston riittävyteen, törmätään saturaation eli kyllästymisen -käsitteeseen. Sillä tarkoitetaan sitä, että aineistoa on kasassa riittävä määrä siinä vaiheessa kun se alkaa toistaa itseään. Mäkelän (1990, 52-53) mukaan analyysi on kattava silloin kun se ei perustu vain satunnaisiin poimintoihin. Tämän onnistumiseksi aineisto ei voi olla liian suuri vaan sen on oltava hallittavissa ja analysoitavissa. Analyysin arvioitavuudesta ja toistettavuudesta hän toteaa määrittelemällä termit seuraavaan tapaan. Analyysin arvioitavuus edellyttää sitä, että lukijan on mahdollista seurata tutkimuksen tekijän tekemiä päättelyitä ja olla niistä samaa tai eri mieltä. Analyysin toistettavuuteen sisältyy puolestaan luokittelussa ja tulkinnassa käytettyjen sääntöjen yksiselitteinen esittäminen, että toisen tutkijan on samoja sääntöjä soveltamalla mahdollista päätyä samoihin tuloksiin.

Miten sitten nämä edelliset neljä laadullisen tutkimuksen luotettavuuden kriteeriä toteutuvat tässä tutkimuksessa? Tämän tutkimuksen merkitystä ja tärkeyttä perustelen ennen kaikkea sen tilaaja- eli työelämälähtöisyydellä. Työn tekemiselle oli olemassa todellinen tarve ja tilaus ja koenkin, että tutkimuksella saatiin koottua tietoa, josta on ehdottomasti hyötyä tulevaisuudessa kansainvälistä liikuntapuolen yhteistyötä Tornio-Haaparanta -alueelle suunniteltaessa. Aineiston koko tuntuu tässä tutkimuksessa riittävältä, koska uusien haastattelujen tekeminen

olisi tuskin enää tuonut mitään uutta sisältöä ja arvoa tutkimukseen. Haastattelut tehtiin selkeästi kahdessa eri vaiheessa ja ensimmäisen haastattelukierroksen tuloksia analysoitiin jo ennen toisen kierroksen aloittamista, jotta tiedettäisiin vastausten suuntia saturaatiopisteen määrittämistä ajatellen. Toisen kierroksen aikana aineisto alkoi toistaa itseään ja siinä vaiheessa tein päätöksen aineiston riittävydestä. Tämän tutkimuksen puitteissa siihen tarvittiin seitsemän haastattelua. Analyysin kattavuutta olen pyrkinyt huomioimaan esimerkiksi tulososuudessa esittäen vaihtelevasti eri vastaajien suoria lainauksia tekemieni tulkintojen tueksi. Mahdollisuutta analyysin arvioimiseen ja toistettavuuteen olen pyrkinyt ylläpitämään perustelemalla jokaisen tekemäni tulkinnan ja päättelyn.

Sisällönanalyysin luotettavuuden arvioinnissa käytetään myös face-validiteettia. Sillä tarkoitetaan sitä, että tulos esitetään sellaisille henkilöille, jotka tuntevat tutkittavan ilmiön ja jotka pystyvät arvioimaan tuloksen luotettavuutta ja todenmukaisuutta. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 10.) Työelämäohjaajani, Tornion kaupungin liikuntatoimen johtaja Tapio Miettunen on varmasti oikea mies arvioimaan sitä vastaavatko tulokset todellisuutta. Hänen kanssaan käymäni keskustelut vahvistavat tulosten pätevyyttä ja luotettavuutta, koska hänen mukaansa tulokset ovat järkeviä.

Mitä tulee opinnäytetyön eettisiin tekijöihin, voidaan sanoa, että niitä on pyritty huomioimaan työn alusta lähtien. Aihe on rajattu selkeästi ja metodi, aineiston kokoaminen sekä käsittely ovat esitellyt työssä. Asianmukaiset luvat on hankittu ja kaikki vastaajat ovat suostuneet haastatteluun vapaaehtoisesti. Olen noudattanut haastateltavien kanssa sopimaani vastaajien henkilöllisyyden luottamuksellisuutta, eikä tuloksissa tule missään vaiheessa esille haastateltujen nimiä. Tässä opinnäytetyössä anonymiteetti on erityisen tärkeä koska on kyse alueella hyvin tunnetuista politiikan edustajista. Opinnäytetyössä yksi tärkeä eettinen ulottuvuus on vastaajien anonymiteetin turvaaminen (Opinnäytetyöpakki 2009). Anonymiteetillä olen halunnut suojata vastaajia ja rohkaista heitä antamaan totuudenmukaisia vastauksia esittämiini kysymyksiin.

Tornion ja Haaparannan kaupunkien välisessä yhteistyössä on huomioitava sen kansainvälisyys. Vaikka kaupungit sijaitsevat fyysisesti lähellä, on valtakunnan raja kuitenkin monissa asioissa voimakas. Kahden eri valtiossa sijaitsevan kaupungin yhteistyö vaatii aina enemmän kuin kahden samassa maassa sijaitseva naapurikaupungin välinen yhteistoiminta. Yhteinen historia ja hyviksi käytänteiksi havaitut toimintamuodot sekä päivittäinen yhteistyö toki helpottavat yhteiseloa, mutta juridiset seikat painavat vaakakupissa paljon. Tahtoa yhteistyön

edistämislle tuskin puuttuu kummassakaan kaupungissa, mutta jatkuvat törmäykset lainsäädännöllisiin esteisiin murentavat varmasti suurinta innostusta.

Positiivista oli se, että vastaajat pystyivät löytämään voimavaran, yhteiset onnistuneet kokemukset, jotka ovat varmasti omiaan auttamaan yhdistymisen toteuttamisessa, jos sille tielle päätetään lähteä. Tämän työn tarkoituksena oli tuottaa tietoa työelämälle ja kaikille sitä tarvitseville, eikä suinkaan tehdä päätöstä suuntaan tai toiseen kenenkään puolesta. Lähdettiin liikuntatoimien yhdistämisprosessiin huomenna, viiden tai kymmenen vuoden päästä tai ei koskaan, ei päätös ole minun eli tutkijan, vaan se on Tornion ja Haaparannan yhteinen päätös. Olen pyrkinyt työlläni vain keräämään ja kokoamaan yhteen tietoa siitä, mitä paikallisten päättäjien mielissä liikkuu asian tiimoilta.

Tutkimukselle voidaan esittää jatkotutkimusaiheita liittyen henkilöstön, urheiluseurojen ja käyttäjien aseman tutkimiseen. Haastattelemalla asianosaisia saadaan tärkeää tietoa siitä, miten he kokevat mahdollisen yhdistymisen ja vaikutukset omaan asemaan. Kaikkein parasta olisi kysyä suoraan niiltä ihmisiltä, joihin tämä liikuntatoimien yhdistäminen saattaa tai tulee vaikuttamaan, heidän mielipiteitään, pelkojaan ja ajatuksiaan uutta kuviota suunniteltaessa. Tässä tapauksessa resurssit eivät kuitenkaan riittäneet heidän haastattelemiseen, koska sen seurauksena tutkimus olisi laajentunut liaksi. Sen lisäksi tämän työn tarkoituksena oli kartoittaa nimenomaan vain poliittisten päättäjien mielipiteitä ja pidättäytyä niiden analysoinnissa.

Työn tekeminen oli haastavaa ja opettavaa siinä mielessä, ettei tutkittava aihe ollut minulle entuudestaan lainkaan tuttu vaan aiheeseen sisälle pääseminen vaati hyvää perehtymistä. Aihe alkoi kiinnostaa tutkimuksen edetessä kasvavissa määrin. Olen tyytyväinen siihen, että sain kattavan vastauksen asettamaani tutkimustehtävään. Ainoastaan liikuntatoimien yhteisen organisaation hahmotteleminen jäi saavuttamatta. Koin, että sain tuotettua opinnäytetyölläni sellaista tietoa, jota oli tarkoituskin. Opinnäytetyön raportista tuli yhtenäinen ja selkeä. Uskon, että oma sitoutumiseni ja motivaationi työn tekemistä kohtaan olivat avainasemassa hyvään lopputulokseen pääsemisessä.

LÄHTEET

Alasuutari, M. & Saonegin, M. 1999. Tornion ja Haaparannan rajayhteistyö. Provincia Bothniensis. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, liiketalouden ja tietotekniikan koulutusyksikkö, talouden ja hallinnon koulutusohjelman opinnäytetyö, kansainvälisten toimintojen suuntautumisvaihtoehto, Tornio 1999.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Eskola, J. 2001. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Fjällvind, A. 2009. Haaparannan kaupungin liikuntatoimen johtaja. Sähköpostiviesti 3.8.2009.

Fjällvind, A. 2009. Haaparannan kaupungin liikuntatoimen johtaja. Sähköpostiviesti 26.10.2009.

Haaparannan kaupunki. 2009. Viitattu 1.7.2009. <http://www.haparanda.se>

Harjula, H. & Prättälä, K. 2004. Kuntalaki. Taustat ja tulkinat. Talentum. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Heliste, P., Kosonen, R. & Loikkanen, K. 2004. Kaksoiskaupunkeja vai kaupunkipareja? Taupaustutkimukset: Helsinki-Tallinna, Tornio-Haaparanta, Imatra-Svetogorsk. Helsingin kaupakorkeakoulun julkaisuja B-57. Helsinki. HeSE Print.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.

Huhtanen, V. 2003. Slovenian alueministeri tutustui aluehallintoon Torniossa. Tornioista ja Haaparannalta mallia Slovenian raja-alueille. Pohjolan Sanomat 30.10.2003.

Julkiset palvelut. 2009. Viitattu 25.6.2009. http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/tietopaketti/julkishallinnon_toiminta/kunnallishallinto_ja_kuntien_yhteistyo/index.html

Keinänen, J. 2006. Huono kohtelu työssä. Oulun yliopistolaiset JHL. Viitattu 22.6.2009. <http://jhl.oulu.fi/tyopaikkakiusaamisesta.htm>

Kenttä, H. 2008. Tornio ja Haaparanta luovat uutta visiota 2020. Pohjolan Sanomat 11.3.2008, 5.

Kuntatiedon keskus. 2005. Viitattu 21.9.2009. http://www.kunnat.net/k_peruslistasivu.asp?path=1;29;351;536

- Knihtilä, J. 2003. Byrokratian jarruja ja juridisia solmuja. Kaleva 9.4.2003, 7.
- Knihtilä, J. 2007. Kuntayhtymä on kankea työkalu. Kaleva 17.1.2007, 9.
- Koivuniemi, E. 2004. Tornion ja Haaparannan yhteistyö käy esimerkistä muille. Pohjolan Sanomat 23.9.2004, 7.
- Kourilehto, T. 2002. Rajayhteistyöhön tulee valtiosopimus. Pohjolan Sanomat 6.11.2002, 1.
- Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. Sisällön analyysi. Hoitotiede vol.11, 1/1999, 3-11.
- Kärki, S. 1977. Tornion ja Haaparannan välinen yhteistoiminta ja vuorovaikutus. Tornion kaupunki.
- Lyytinen, H. K. Oppivan alueen haaste aikuiskoulutukselle. Viitattu 16.6.2009. http://www.keskisuomi.fi/filebank/1056-heikki_lyytinen.pdf
- Miettunen, T. 2008. Liikuntatoimen johtaja. Tornion kaupungin Vapaa-aikakeskus. Haastattelu 10.6.2008.
- Miettunen, T. 2009. Liikuntatoimen johtaja. Tornion kaupungin Vapaa-aikakeskus. Haastattelu 22.10.2009.
- Mäkelä, K. 1990. Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa Mäkelä, K. (toim.) 1990. Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki. Painokaari Oy.
- Nousiainen, R. 2008. Provincia Bothniensuksen yhteistyösihteeri. Haastattelu 16.6.2008.
- Opinnäytetyöpakki 2009. Kajaanin ammattikorkeakoulun opinnäytetyöpakki. Viitattu 20.10.2009. <http://193.167.122.14/Opari/ontTukiEettisyys.aspx>
- Peltoniemi, P. 2006. På Gränsen- Rajalla -hanke - Synty, suunnittelu ja vaikutus alueen kaupunkikehitykseen. Liiketalouden koulutusohjelma, kansainvälisen liiketoiminnan suuntautumisvaihtoehto, tradenomi, Tornio 2006.
- Peltari-Heikka, S. 2007. Yhteinen kuntayhtymä Ruotsin kanssa hautautumassa. Pohjolan Sanomat 17.1.2007, 6.
- Provincia 2009. Viitattu 26.6.2009. <http://provincia.haparanda.se/>
- Provincia Bothniensis. Haaparanta-Tornio-ainutlaatuinen kaksoiskaupunki.
- Purokuru, V. 2006. Aluekeskusohjelma ja ohjelmajohtajan haasteet. Kohti uutta ohjelmakautta 8.3.2006. Viitattu 25.6.2009. [http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/Vesa_Purokuru_08032006/\\$file/Vesa_Purokuru_08032006.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/Vesa_Purokuru_08032006/$file/Vesa_Purokuru_08032006.pdf)
- På Gränsen- hanke. Viitattu 1.7.2009. <http://www.pagransen.com/fin/finstart.html>

- Rinne, M.-L., Pekkarinen, P. & Harjula, H. 2002. Rajakuntayhteistyön syventäminen. Selvitys kuntien valtakunnanrajat ylittävän yhteistyön oikeudellisista edellytyksistä. Työryhmäraportti. Sisäasiainministeriö. Kuntaosaston julkaisu 4/2002. Viitattu 7.7.2009. [http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/4D34CCA1E00CA5B6C2256C67005455FB/\\$file/rajakuntayhteistyö.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/4D34CCA1E00CA5B6C2256C67005455FB/$file/rajakuntayhteistyö.pdf)
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005a. Johdanto. Teoksessa Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.) 2005. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005b. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.) 2005. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. 2001. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus? Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittavalle tutkijalle. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Soininen, M. 1995. Tieteellisen tutkimuksen perusteet. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus. Turku. Painosalama Oy.
- Taavitsainen, H. 2006. Yhteistyö osoittaa voimansa Juutinrauman alueella. Kuntalehti 9/2006, 25.
- Tietoja Provinssista – esite. Eurocity ja Provincia Bothniensis.
- Tornion kaupunki 2009. Viitattu 8.7.2009. <http://www.tornio.fi/>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2003. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Valtioneuvoston viikko. 2002. Viitattu 26.6.2009. www.edilex.fi/virallistieto/valtioneuvoston_viikko/2002_45.html
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu. Otavan kirjapaino Oy.
- Väyrynen, J. 1986. Tutkimus Tornion ja Haaparannan välisestä yhteistyöstä ja vuorovaikutuksesta. Tornion kaupunki.
- Wähä, S. 2002. Kuntayhteistyötä yli valtakunnan rajojen. Suomen ja Ruotsin kuntien välisen yhteistyön syventämisen oikeudelliset reunaehdot, edellytykset ja vaihtoehdot. Joensuun Yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Julkisoikeuden laitos. Pro Gradu-tutkielma.
- Yhdentymisen edistäminen Ruotsin ja Suomen välillä 2000. Integraation kehittämistä käsittelevä suomalais-ruotsalainen työryhmä 9.6.2000. Viitattu 6.7.2009. <http://www.ud.se>

LIITTEIDEN LUETTELO

LIITE 1. PÄÄTTÄJIEN HAASTATTELU

LIITE 2. INTERVJU MED BESLUTFATTARNA

LIITE 3. SISÄLLÖNANALYYSI

LIITE1: PÄÄTTÄJIEN HAASTATTELU

- 1) Mitä mieltä olette siitä, että Tornion ja Haaparannan kaupunkien liikuntatoimet yhdistettäisiin tai siirrettäisiin samoihin tiloihin?
- 2) Millaisia esteitä näette hankkeen toteutumiselle?
- 3) Millaisia hanketta edistäviä (olemassa olevia) tekijöitä on mielestänne nähtävissä?
- 4) Millaisia taloudellisia vaikutuksia hankkeella olisi toteutuessaan?
- 5) Millaisia toiminnallisia vaikutuksia hankkeella olisi toteutuessaan?
- 6) Millaisia vaikutuksia hankkeella olisi toteutuessaan henkilöstön asemaan?
- 7) Millaisia vaikutuksia hankkeella olisi toteutuessaan käyttäjien asemaan?
- 8) Millainen olisi mielestänne toimiva liikuntatoimien yhteinen organisaatio?

LIITE 2: INTERVJU MED BESLUTFATTARNA

- 1) Vad tycker du om att Haparandas och Tornios fritidsförvaltningar slås samman eller flyttas till gemensamma lokaler?
- 2) Hurdana hinder ser du med att genomföra det?
- 3) Vilka faktorer (existerande) finns enligt din uppfattning som främjar det om sammanslagning?
- 4) Hurdan ekonomisk påverkan skulle det innebära?
- 5) Hurdana funktionella påverkningar skulle det ha?
- 6) Hur skulle det påverka personalens ställning?
- 7) Hur skulle det påverka 'kunderna'?
- 8) Hurdan skulle en gemensam välfungerande organisation för fritidssektorn vara enligt din mening?

LIITE 3. SISÄLLÖNANALYYSI				
Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä kategoria
”Minusta se on erinomaisen hyvä ajatus” ”No joo...kyllä tää niinku ajatuksena on kannatettava” ”No mielestäni se on erinomaisen hyvä asia ja se pitäis saada aikaseksi”	hyvä ajatus kannatettava hyvä asia	myönteisyys		
”Nyt on todellakin korkea aika sitten jo päästä ihan konkreettisiin tuloksiin” ”...ajankohta herra tietää missä se vois sitten olla” ”Uskon, että on järkevä edetä askeleittain, mennä eteenpäin askel askeleelta ja pitkällä tähtäimellä liikuntatoimet voidaan yhdistää ja istua samassa konttorissa”	nopeasti tulevaisuudessa hitaasti, askel askeleelta	erilainen aikataulu	Suhtautuminen	
”Sitten se onkin vähä pitemmällä tähtäimellä se että nämä virastot panis saman katon alle ja mut sekin on aivan realistinen ajatus jos vaan poliittiset tahot siihen suuntaan puhaltavat niin se, ne vaan päättää koska kymmenen vuoden päästä, viiden vuoden päästä vai huomenna niin se järjesty.”	mahdollista jos poliittiset tahot niin haluaa	päätäjien merkityksellinen rooli		Päätäjien suhtautuminen liikuntatoimien yhdistämistä kohtaan
”Oikeastaan en näe mitään esteitä.” ”...ylivoimaisia esteitä ei ole mitään. Se on ilman muuta selvä asia.”	Ei esteitä ei ylivoimaisia	ei ole esteitä		
”No minusta tässä ei voi olla esteitä muuta kuin korvien välissä eli meidän asenteissa” ”Isoimmat esteet ovat mentaalinen raja, eristäytyminen ja asenteet.”	korvien välissä pään sisäiset, mentaaliset	asenteet		
”...siinä on kaikennäköisiä lakijuttuja” ”miten urheiluseurat maksavat vuokraa tiloista eroaa... Ruotsissa yritykset maksavat matalaa vuokraa tiloista... Suomessa yritykset maksavat korkeaa”	lakijutut kaksi valtiota	lainsäädännölliset		
”...niiku enemmänkin tulee näitä hallinnollisia esteitä” ”...meillä on erilainen rahoitusysteemi” ”...se on ainoa, että löytäis sopivat tilat”	hallinnolliset esteet rahoitukselliset esteet sopivien tilojen löytäminen	hallinnolliset	Estävät tekijät	

”No minusta me ollaan jo nytten menty melko pitkälle siinä, että on käytetty ristiin yhteisiä, toinen toistemme liikuntapaikkoja ja sitä kautta. Se kyllä edistää tämän hankkeen toteutumista eli meillä on jo käytännön kokemusta ja positiivisia kokemuksia siitä olemassa.” ”...tämä yhteistyö mitä käydään tuonne Haaparannan suuntaan niin sehän sinällään on jo semmoinen mikä ei ketään kummasuta että tämmöisiäkin hankkeita otetaan esille.” ”No tällä hetkellähän on jos katsotaan hie- man taaksepäin niin meillä on monia sem- moisia yhteisiä hankkeita ollut jossa on tehty liikuntaedellytyksiä parantavia rakenteellisia ratkaisuja ja sitten näitä nimenomaan tilojen rakentamisen osalta on edetty niin että on jompaankumpaan kaupunkiin rakennettu tiloja joten ei ole välttämättä tarvinnut mo- lempiin tehdä.”	ristiinkäyttö yhteistyö yhteiset hankkeet	yhteiset koke- mukset yhteis- työstä	Edistävät tekijät/ mahdollisuudet	
”...talous varmaan parantuis” ”olisi taloudellisesti halvempaa toimia yhdes- sä ja omistaa esimerkiksi kahden jääpalloken- tän sijaan yksi” ”hyvin tärkeä on raha eli kuntien talous on tänä päivänä se mikä se on ja meidän pittää yrittää raapia niitä säästöjä kokoon kaikesta mahdollisesta” ”Tietenkin se antaa taloudellista etua.”	talous parantuu halvempaa raha taloudellinen etu	säästöt	Taloudelliset vai- kutukset	Päätäjien suhtautuminen liikuntatoimien yhdistämistä kohtaan
”No minä näen toiminnalliset vaikutukset sillä tavalla että se nimenomaan näiden kun- talaisten palveluvarustusta parantaa.” ”... saadaan sitten toimintaa näillä suoritus- paikoilla ja toimintaa liikunnassa yleensä paljon paremmaksi.” ”meillä olisi enemmän rakennuksia ja tiloja jaettavana”	kuntalaiset hyöty- vät parempaa toimin- taa enemmän tiloja	palvelun laadun parantuminen	Toiminnalliset vaikutukset	
”...jos meillä niinku hallit ja urheilutilat ja liikuntatilat paikat olis yhteiskäytössä niin voitais käyttää tätä aikaeroa hyödyksi mikä on tällä hetkellä, että voi sanoa että meillä on kakskytkuus tuntia vuorokaudessa ja sillä tavalla saatais enemmän käyttöä näille halleil- le ja enemmän aikoja, enemmän tiloja seu- roille ja käyttäjille Haaparanta-Tornio alueel- la.” ”Voitaisiin hyödyntää aikaa paremmin sekä aamulla että illalla. Olis enemmän tunteja käytettävissä.”	enemmän käyttöä halleille enemmän tunteja käytössä	aikaeron hyö- dyntäminen		

” En usko, että tällä henkilöstön asemaan olisi mitään vaikutuksia että tämä henkilöstö jota meillä on olemassa, se on niin vähäinen että sitä ei varmasti tarvitse eikä kannata vähentää vaikka päästäisiin yhteisesti käyttämään... näkisin, että henkilöstön asema ei muutu käytännöllisesti katsoen mihinkään.” ”No en mie tiää onko siinä käytännössä muuta ku se että tavallaan työalue työkenttä laajenee se käsittää koko Tornion ja Haaparannan ja musta tuntuu että meillä varmaan molemmilla puolilla tuo liikuntapuolen henkilöstö että sillä olis valmiudet semmoseen.	henkilöstön asema ei muutu ei käytännössä muutoksia	ei vaikutuksia henkilöstön asemaan		
”Henkilöt voisivat jonkun verran erikoistua eli käyttää hyväksi erikoistumisosaamistaan näissä tilanteissa. Ja saattaa olla niinkin, että jopa niin että nykyistä pienemmällä henkilöstömäärällä pystyttäis hoitamaan nämä kyseiset kentät ja niiden valvonta ja samoin sitten tämä toiminnallinen puoli mikä siihen liittyy.” ”Mä luulen että se vois jonkun verran tietenkin vähentää henkilökuntaa totaalisesti tai noin kokonaisuudella mutta toisaalta antaa niille mielenkiintoisempaa työtä.”	henkilöstön vähentyminen, erikoistuminen vähentäminen, mielenkiintoisempi työ	henkilömäärä vähenee	Henkilöstöön kohdistuvat vaikutukset	Päätäjien suhtautuminen liikuntatoimien yhdistämistä kohtaan
”Se on kysymys johon mulla ei ole vastauksia, ensinnäkään en tunne millainen henkilöstö Ruotsin puolella on ja tää on just semmoinen yks varmaan kuumimmista perunoista sittenkun lähdetään ihmisten mieliä muokkaamaan että miten tässä nyt sitten henkilöstölle käy. Mie en osaa tuohon sanoa sen enempiä.”	en osaa sanoa	henkilöstön aseman tärkeys		

”Asiakkailla olisi enemmän tietoa ja mahdollisuuksia harrastaa vapaa-aikana ja palveluiden saatavuus parantuisi.” ”Voisimme tarjota parempaa palvelua ja jotkut suorituspaikat ja rakennukset voisivat erikoistua tai keskittyä tiettyihin asioihin esimerkiksi salibandytoiminta voisi keskittyä yhteen ja samaan paikkaan.” ”Käyttäjien asema mielestäni paranee. Sitä kautta voidaan entistä vapaammin ja entistä runsaammin käyttää molemmin puolin rajaa olevia tiloja ja sitä kautta meillä on enempi tämmöstä kapasiteettia käytössä.” ”No ei voi sanoa mitään muuta kun vain ja ainoastaan positiivisia. Että parantais käyttäjien asemaa.”	enemmän mahdollisuuksia parempi palvelu laajempi tarjonta käyttäjien asema parantuisi	positiiviset vaikutukset	Käyttäjien kohdistuvat vaikutukset	Päätäjien suhtautuminen liikuntatoimien yhdistämistä kohtaan
”No se on jo vähän suurempi kysymys että mä en siihen oikein oo valmis tällä hetkellä vastaamaan” ”Olen sitä mieltä, että on liian aikaista spekuloida miltä se tulee näyttämään” ”Sekin on vähän semmoinen vaikea, ainakin mulle vastattava kysymys”	ei pysty vastaamaan liian aikaista sanoa vaikea sanoa	päätäjillä ei ole vastauksia kysymykseen tässä vaiheessa	Organisaatio	